

waterschap
**vallei en
veluwe**

Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn

T (055) 527 29 11
E info@vallei-veluwe.nl
I www.vallei-veluwe.nl

Beleidsbegroting 2015

*inclusief meerjarenraming 2016 tot en
met 2019*

Datum	12 november 2014
Opgemaakt door afdeling	Bedrijfskundige Ondersteuning
Kenmerk	

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 2 van 59

INHOUDSOPGAVE

1.	Nota van aanbieding.....	3
2.	Begroting en meerjarenraming	7
3.	Programma 1 Veiligheid	15
4.	Programma 2 Voldoende en Schoon Water	21
5.	Programma 3 Waterketen	29
6.	Programma 4 Bestuur en belastingen	37
7.	Bedrijfsvoering	41
8.	Dekkingsmiddelen	47
9.	De overige paragrafen	49
10.	Besluit ter vaststelling en goedkeuring.....	59

1. Nota van aanbidding

1.1. Inleiding

Het waterschap behoort qua gebiedsomvang, inwoneraantal en begrotingsomvang tot de grotere waterschappen van Nederland. Het gebied kenmerkt zich door, relatief, grote hoogteverschillen en een gevarieerde ruimtelijke situatie met veel natuur, landbouwgebieden en grote en kleinere stedelijke kernen. Het gebied wordt, door de centrale ligging in Nederland doorsneden door belangrijke verkeersaders. De waterhuishoudkundige situatie is gemiddeld qua complexiteit.

De primaire waterkeringen bieden bescherming tegen overstroming van de Neder-Rijn, de IJssel, de Veluwerandmeren, de Eem en het Eemmeer. De afwatering is zowel ten westen als ten oosten van het Veluwe massief zuid-noord gericht met aanvoer van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe via een uitgebreid bekenstelsel. Ten noorden van Amersfoort en Elburg bevinden zich ondiepe polders. Het rioolwater wordt gezuiverd in 16 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's).

De grote verscheidenheid aan belangen en belanghebbenden rond het waterbeheer maakt het sturingsvraagstuk ingewikkeld. Voor de toekomst zijn de water-vraagstukken in relatie tot klimaatontwikkeling, ruimtelijke ordening en milieu uitdagend.

1.2. Kadern en ambities

De kaders die voor de komende jaren gelden, laten zich als volgt samenvatten:

- wij houden onze ambities op niveau en streven ernaar om qua prestaties tot de beste 5 waterschappen van Nederland, te horen;
- het is onze bestuurlijke ambitie om qua belastingtarieven en belastingdruk voor onze ingelanden onder de in het Bestuursakkoord Water (§ 1.2.1) gestelde lijn te blijven en tot de 5 laagste waterschappen van Nederland te blijven. Om dit te realiseren limiteren wij de groei in belastingopbrengsten tot een jaarlijkse groei van 4,3% voor watersysteembeheer en 2% voor zuiveringsbeheer, tot het moment dat er 'begrotingsevenwicht' is;
- wij zorgen ervoor dat onze schuldpositie niet structureel toeneemt, wat neerkomt op een schuld van € 322 miljoen maximaal eind 2018, en geen verdere groei in 2019;
- wij bepalen welke toekomstige innovatieve investeringen¹ wij gaan uitvoeren op basis van aparte business cases.

¹ Zogenaemde 'terugverdienprojecten'

1.2.1. Bestuursakkoord Water

In het Bestuursakkoord Water zijn in 2012 door Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven concrete afspraken gemaakt over een doelmatig waterbeheer. Het COELO² bewaakt de realisatie van het bestuursakkoord met de 'Doelmatigheidsmonitor Bestuursakkoord Water'. De ontwikkelingen, lage rente en de hogere inzet van reserves door waterschappen geven per saldo een lagere belastingdruk. Rekening houdend met deze effecten is een landelijke³ streefontwikkeling voor belastingopbrengsten voor de gehele periode 2010-2020 van 2,5% per jaar exclusief inflatie bepaald.

1.2.2. Schuldpositie

Zowel internationaal als landelijk is de aandacht gericht op het beheersen van de schuldpositie. Aanleiding hiervoor is onder meer dat de schulden tot recordhoogte zijn opgelopen en de rentestanden op historisch laag niveau liggen. Er bestaat dan ook een risico van forse verhogingen van de uitgaven bij het oplopen van de rentestand. Hiertoe is per 1 januari 2014 de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) in werking getreden. De Wet Hof heeft als doelen een structurele reductie van het EMU-tekort, een houdbare overheidsschuld en voor langere termijn houdbare overheidsfinanciën. Met het oog op onze eigen schuldpositie en gezien bovenstaande ontwikkelingen is besloten dat onze schuldpositie eind 2018 niet hoger is dan het niveau van begin 2013, te weten € 322 miljoen. Om dit te realiseren, is het plafond van het investeringsprogramma 2014-2019 gesteld op € 149,5 miljoen, hierdoor blijven we onder de normen van de Wet Hof.

De relatieve schuld daalt vanwege inflatie en tariefsstijging in de toekomst. Eventuele financiële meevallers worden nog ingezet om dit proces te versnellen. Anderzijds is de verwachting dat in de jaren 2020-2030 een aantal grote investeringswerken (m.n. zuiveringstechnische werken) verouderd is en toe is aan vervanging. Om dit te kunnen financieren, zonder dat de schulden verder toenemen, is het nodig om voorafgaande aan deze investeringsuitgaven extra af te schrijven op bestaande investeringen en daarmee te anticiperen op de nieuwe hogere kapitaallasten. De investeringen moeten zo gepland moeten dat we binnen de normen van de Wet Hof blijven.

Voor de Ruimte voor de Rivier projecten heeft het waterschap een afkoopsom ontvangen (€ 7,5 miljoen) voor endogene risico's die zich mogelijk gaan voordoen

² COELO = Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden.

³ Ieder waterschap heeft een eigen lijn, dat van ons waterschap ligt op 1,4% belastinggroei exclusief inflatie, gebaseerd op de meerjarenramingen uit 2010. Landelijk is deze lijn in 2014 *herzien* en verlaagd naar 2,5% (was 2,7%). Om een vergelijking met onze huidige ramingen te maken hanteren wij een lijn inclusief inflatie. Zie § 2.10.

na de opdracht verlening. Tot op heden is dit niet het geval maar is er nog geen zicht of de ontvangen afkoopsom uiteindelijk voldoende is.

1.3. Leidende principes

Evenals bij de voorjaarsnota kan het zijn dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Om hiertoe te komen, hanteren wij de volgende leidende principes:

- heroverweging van de bijdrage aan doelrealisatie (stofkam, efficiënter, versoberen);
- faseren (naar achter schuiven – spreiden);
- verlaging doelbereik.

Verdere uitgangspunten zijn:

- het op verantwoorde wijze calculeren op basis van risico's;
- het realiseren van het investeringsprogramma (excellente bedrijfsvoering 90%-110%);
- flexibiliteit in investeringsprojecten, inwisselbaarheid en inzet aanbestedingsmeevallers voor versnelde of extra investeringen, eerder voorbereiden van projecten en deze 'op de plank leggen';
- toekomstige terugverdienprojecten, die nog niet in het meerjarenprogramma zijn opgenomen, worden via aparte businesscases voorgelegd.

Focus ligt daarbij op:

- de afspraken uit de waterbeheersplannen en de voorjaarsnota 2015-2019;
- de mate van doelrealisatie wordt duidelijk en gekwantificeerd weergegeven;
- op basis van het voorlopige beeld vanuit het in voorbereiding zijnde waterbeheerprogramma 2016-2021 wordt de kwantitatieve doelopgave voor de jaren 2016-2019 bepaald. Daarbij is rekening gehouden met het perspectief van de 'Toekomstbeelden', Deltaprogramma's rivieren en zoet water, omgevingsvisie en omgevingsanalyse;
- op basis van het investeringsplafond en de prioriteiten, vindt een verdeling over de jaren 2015-2019 plaats;
- extra aandacht voor exploitatielasten van investeringen, ruimte voor nieuw beleid, kansen om te versnellen en mogelijkheden tot samenwerking en gezamenlijke financiering.

1.4. Financiële kaders

In deze begroting en meerjarenraming is gerekend met een:

- inflatiepercentage van 1,5% in 2015 en 2,0% (CPB) voor de jaren daarna;
- loonsontwikkeling die gelijk is aan de inflatie.
- rentepercentage van 2,89 % in 2015 en 3% voor de jaren daarna, voor alle nieuwe of te vervangen leningen.

Daarnaast hebben wij de volgende zaken geactualiseerd t.b.v. de meerjarenraming:

- de investeringskalender;
- het vervangingsschema van de leningenportefeuille;
- de structurele kosten/baten uit BURAP-II 2014 zijn meegenomen;
- de reservestand eind 2014 is gebaseerd op BURAP-II 2014;
- de belastingeenheden op basis van de laatste inzichten, bron GBLT.

In de voorjaarsnota zijn de volgende uitgangspunten apart genoemd:

- voortzetting van het bestaande beleid;
- investeringsplafond 2014-2019:

(bedragen x € 1 miljoen)

Investeringsplafond per Programma	2014-2019
1. Veiligheid ⁴	13,9
2. Voldoende en Schoon water	37,9
3. Waterketen	94,0
4. Bestuur en belasting / bedrijfsvoering	3,7
TOTAAL	149,5

- realisatie bezuinigingen op exploitatie van € 3,5 miljoen per jaar, waarbij moet worden benoemd wat de risico's zijn dat de (fusie) besparingen (deels) niet gerealiseerd worden;
- maximale stijging belastingdruk 3,6%, i.c. 4,8% voor watersysteembeheer en 2,8% voor zuiveringsbeheer gedurende de gehele looptijd;
- om voor de jaren 2016-2019 de getoonde reserve opbouw te gebruiken voor kosten (niet zijnde cashflow) die, in de jaren 2016-2019 voortvloeien uit:
 - de exploitatielast van toekomstige vervangingsinvesteringen te financieren, hoogte hiervan wordt zichtbaar via asset management;
 - de exploitatielast van toekomstige investeringen vanuit het nieuwe WBP te financieren;
 - eenmalige kosten implementatie strategisch HRM op te vangen.

⁴ Exclusief project DVP Zuidelijke randmeer en Eem (i.v.m. subsidieschema) en Ruimte voor de Rivier en KRW IJssel.

2. Begroting en meerjarenraming

2.1. Begroting per kostendrager

In 2015 begroten wij de netto kosten op € 129,3 miljoen. Verdeeld over de twee kostendragers watersysteembeheer en zuiveringsbeheer, laat dit het volgende zien ten opzichte van de 2013⁵ en 2014⁶.

(bedragen x € 1 miljoen)

Kostendragers	Rekening 2013	Origineel 2014	BURAP II 2014	Begroting 2015
1. Watersysteembeheer	50,5	53,7	59,6	55,5
2. Zuiveringsbeheer	72,9	74,9	73,4	73,8
Totaal	123,4	128,6	133,0	129,3

De totale netto kosten nemen in 2015 met € 0,7 miljoen (0,5%) toe ten opzichte van de originele begroting 2014. Vanuit de programma's wordt in de volgende paragraaf een toelichting gegeven.

2.2. Begroting per programma

(bedragen x € 1 miljoen)

Kostendragers	Rekening 2013	Origineel 2014	BURAP II 2014	Begroting 2015
1. Veiligheid	10,2	13,5	12,5	16,5
2. Voldoende en schoon water	35,6	35,4	41,6	34,0
3. Waterketen	63,8	66,4	63,8	63,5
4. Bestuur en belastingen	11,4	11,1	12,9	13,2
6. Dekkingsmiddelen*	2,0	2,1	2,3	2,2
Totaal	123,0	128,6	133,0	129,3

*) Kwijtschelding en Oninbaar; zonder belastingopbrengsten.

Toelichting:

De belangrijkste veroorzakers op programma niveau⁷ zijn, ten opzichte van de originele begroting 2014:

- ↑ De bijdrage aan het *HWBP* is € 3,2 miljoen hoger. Laatste structurele verhoging, vanaf 2015 geen stijging meer. [1]
- ↑ Structurele stijging in onderhoudskosten om *waterkwaliteitsdoelstellingen* te halen, € 0,15 miljoen. [2]
- ↓ Wegvallen van de afschrijvingslasten baggerwerken € 0,5 miljoen, i.v.m. totale afboeking in 2014, plus doorvoeren besparing op baggeren en beschoeiingwerken € 0,15 miljoen. [2]
- ↓ Belangrijkste opbrengstenstijging betreft de te declareren kosten voor *personeel van grote projecten*, met een effect van € 0,4 miljoen. [1+2]
- ↓ *Procesoptimalisatie* in de waterketen heeft geleid tot een daling in chemicaliënverbruik met kostenreductie tot gevolg van ± € 0,7 miljoen per jaar voor energie, transport en slibverwerking.[3]

⁵ 2013 jaarrekeningcijfers

⁶ 2014 originele begroting en begroting na mutaties (BURAP-II 2014)

⁷ tussen haakjes [...] het programmanummer

- ▼ Tevens is in de huidige meerjarenraming voor 5 jaar een *SDE⁸ subsidie* opgenomen van ± € 0,5 miljoen per jaar. Dit heeft te maken met de teruglevering van energie en warmte door de 5^e gasmotor op rwzi Apeldoorn.[3]
- ▲ Kosten *Verkiezingen* € 1,7 miljoen, incidentele post voor 2015. [4]

Naast bovengenoemde 'veroorzakers' werken de volgende zaken ook nog door, deze zijn echter lastig op programmaniveau aan te duiden.

- ▼ *Lagere rentelasten* € 2 miljoen. Deels veroorzaakt door lagere vermogensbehoefte 2014, deels door goedkoper lenen (3% i.p.v. 3,5%). Gebaseerd op de geactualiseerde investeringskalender.
- ▼ Versnelde daling in *formatie*, 6 fte, € 0,5 miljoen, per 2015 naar aanleiding van strategisch HRM, wat 3 fte hoger ligt dan in eerste instantie rekening mee is gehouden.
- ▼ In de ondersteunende diensten met name lagere *ICT* raming, € 0,3 miljoen.

Hiermee is de bezuinigingsopgave uit de voorjaarsnota van € 3,5 miljoen nagenoeg volledig (85%) gerealiseerd. Zie hieronder het statusoverzicht:

(bedragen x € 1 miljoen)

Besparingen per Programma	Opgave Voorjaarsnota	Gerealiseerd Begroting
Fusiebesparingen	0,90	0,40
Algemeen	0,87	0,87
1. Veiligheid	0,00	0,00
2. Voldoende en Schoon water	0,53	0,53
3. Waterketen	0,38	0,38
4. Bestuur en belasting	0,05	0,05
5. Bedrijfsvoering	0,74	0,74
TOTAAL	3,47	2,97

Fusiebesparingen

Met de verwachte verkoop van pand Leusden in 2014 is nog geen rekening gehouden. Hiervoor staat € 0,4 miljoen geraamd voor 2015. Daarnaast staat de besparing als gevolg van de beleidsharmonisatie 'A watergangen' voor € 0,24 miljoen vanaf 2017 in de meerjarenraming. Op de formatie dient er nog € 0,1 miljoen (1,25 fte) besparing gerealiseerd te worden voor 2017.

⁸ SDE = Stimulering Duurzame Energieproductie.

2.3. Meerjarenraming per kostendrager

In de meerjarenraming is naast de inflatietrend rekening gehouden met het kosten en baten effect van de investeringsprojecten die komende jaren worden opgeleverd. Daarnaast is nog een tweetal zaken benoemd, toegelicht per kostendrager.

(bedragen x € 1 miljoen)

Kostendragers	Origineel 2014	Begroting 2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018	MJP2019
1. Watersysteembeheer	53,7	55,5	57,1	60,4	60,4	61,1
2. Zuiveringsbeheer	74,9	73,8	74,9	76,4	77,2	77,9
Totaal	128,6	129,3	131,9	136,9	137,6	138,9

(bedragen x € 1 miljoen)

Kostendragers	Origineel 2014	Begroting 2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018	MJP2019
1. Watersysteembeheer						
1. MJP + INFLATIE + KAP.LASTEN	53,7	55,5	56,8	58,0	58,8	59,7
2. INVESTERINGSEFFECTEN		-	1,4	3,9	3,9	3,7
3. OV. INCIDENTELE BATEN/LASTEN		-	-0,9	-1,0	-1,9	-1,9
4. BESPARINGSPOTENTIEEL		-	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Eindtotaal	53,7	55,5	57,1	60,4	60,4	61,1

Toelichting:

1. De grote projecten (Ruimte voor de Rivier, DVP Zuidelijke Randmeren en Eem [1] en KRW IJssel [2]) zorgen ervoor dat na oplevering de kosten voor personeel niet meer declarabel zijn en dus door de organisatie zelf moeten worden opgebracht. Daarnaast stijgen de onderhoudskosten van de dijken (24 km) na oplevering van de Ruimte voor de Rivierprojecten, vanaf 2017.
2. Het nog te realiseren besparingspotentieel vanuit de fusie:
 - a. Verkoop pand Leusden 2015; daling per 2016 van € 0,2 miljoen; [4]
 - b. beleidsharmonisatie 'A watergangen'; vanaf 2017 € 0,24 miljoen. [2]

(bedragen x € 1 miljoen)

Kostendragers	Origineel 2014	Begroting 2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018	MJP2019
2. Zuiveringsbeheer						
1. MJP + INFLATIE + KAP.LASTEN	74,9	73,8	76,6	79,5	81,5	82,3
2. INVESTERINGSEFFECTEN		-	-0,2	-1,5	-2,7	-2,7
3. OV. INCIDENTELE BATEN/LASTEN		-	-1,3	-1,3	-1,4	-1,5
4. BESPARINGSPOTENTIEEL		-	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Eindtotaal	74,9	73,8	74,9	76,5	77,2	78,0

Toelichting:

1. De opbrengsten uit de energiefabrieken zorgen ervoor dat de meerjarenraming vanaf 2016 naar beneden bijgesteld kan worden. De slibkosten worden aanzienlijk gereduceerd en er wordt geld verdiend met het leveren van energie aan de markt. De programmering van deze opbrengsten lopen parallel met de opleveringen van de investeringsprojecten. Er is in het 1^e jaar na oplevering van zowel Apeldoorn als Amersfoort met 80% van de verwachte opbrengst gerekend. [3]
2. Pilots omtrent het optimaliseren van de inzet van de 4^e trappen in de winterperiode en het lozen van de rwzi's Apeldoorn en Heerde gedurende de winter op Apeldoornskanaal zijn nog in uitvoering, maar geven wel zicht op het daadwerkelijk besparingspotentieel, dit is verwerkt in de cijfers. [3]
3. Het nog te realiseren besparingspotentieel vanuit de fusie:
 - a. Verkoop pand Leusden 2015; daling per 2016 van € 0,2 miljoen. [4]

2.4. Meerjarenraming investeringen

In de onderstaande tabel wordt aangeven wat de totale geprogrammeerde investeringsopgave is tot en met 2019. Dit in relatie tot het plafond per programma. In de programma hoofdstukken is dit verder in detail toegelicht.

(bedragen x € 1 miljoen)

Investeringsplafond per Programma	Plafond 2014-2019	Raming 2015	Raming 2014 - 2019	Ruimte
1. Veiligheid ⁹	13,9	3,7	12,4	1,5
2. Voldoende en Schoon water	37,9	6,9	37,9	-
3. Waterketen	94,0	24,2	99,8	5,8
4. Bestuur en belasting / bedrijfsvoering	3,7	0,9	4,3	0,6
TOTAAL	149,5	35,7	154,4	4,9

Belangrijkste veroorzaken van de stijging is te vinden in programma Waterketen. Dit wordt veroorzaakt door de programmering van een duurzaamheidsproject op rwzi Harderwijk (energieneutrale rwzi). Hiervoor volgt een aparte businesscase aangezien dit project betiteld is als een 'terugverdien' project. De verwachte inkomsten vanuit dit project zijn nog niet opgenomen in de meerjarenramingen, maar worden wel verwacht na 2016. De daarbij horende bedragen zijn nog niet bekend.

⁹ Exclusief project DVP Zuidelijke Randmeren en Eem (i.v.m. subsidieschema) en Ruimte voor de Rivier en KRW IJssel.

2.5. Belastingopbrengsten per kostendrager

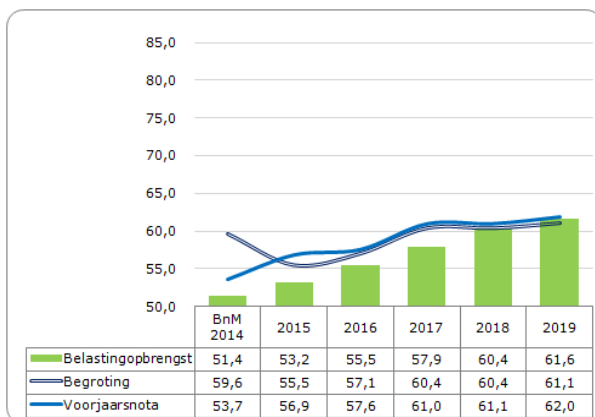
De volgende grafieken laten de kostenontwikkeling per kostendrager zien en de daarbij verwachte opbrengst met daarnaast de stand van en de benodigde inzet uit de tariefsegalisatie reserves. Het in de grafiek gepresenteerde cijfer onder 'BnM2014' is gebaseerd op BURAP-II 2014.

Watersysteembeheer

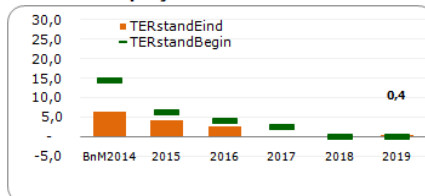
Om aan gestelde uitgangspunten te voldoen is tot en met 2017 reserve inzet nodig. Daarna volgt de omzetting in de kostenlijn en is er sprake van een breakeven situatie. De groei in omzet kan, rekening houdend met de nieuwe meerjarenraming naar 4,3% worden gebracht wat lager ligt dan gestelde maximale 4,8% groei.

(bedragen x € 1 miljoen)

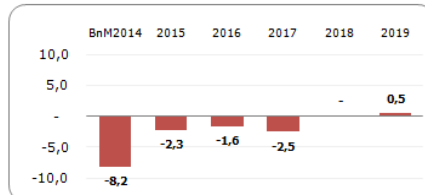
Exploitatie versus Belastingopbrengst

Reserve stand per jaar <incl waarde eindstand>

Reserve inzet per jaar

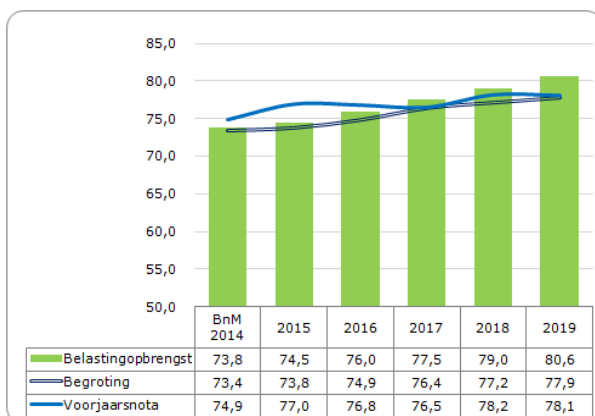

Zuiveringsbeheer

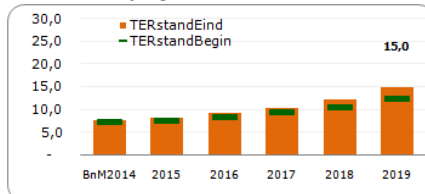
Uit onderstaande blijkt dat het begrotingsevenwicht al in 2015 wordt gerealiseerd. De gekozen omzet lijn ligt op het niveau van de inflatie. Dit resulteert in een reserve opbouw van ± € 8 miljoen, tot een stand van € 15 miljoen eind 2019.

(bedragen x € 1 miljoen)

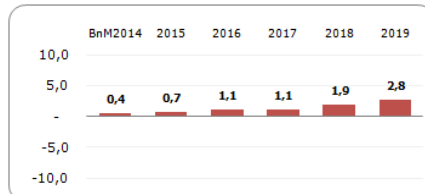
Exploitatie versus Belastingopbrengst

Reserve stand per jaar <incl waarde eindstand>

Reserve inzet per jaar

2.6. Belastingeenheden

Eenheden waarmee gerekend is ter bepaling van de tarieven. Waarbij tevens is aangegeven met welke waarde (lees prijs) ontwikkeling rekening is gehouden inzake de WOZ. Daarnaast is ter bepaling van de watersysteemheffingstarieven de volgende kostentoedeling gehanteerd.

Zuiveringsheffing	2014	2015
Bedrijven % groei VE's	0,0%	-1,1%
Huishoudens % groei VE's	0,75%	1,0%

Watersysteemheffing	2014	2015
WOZ % groei waarde	-5,0%	-2,0%
WOZ % groei volume	0,75%	0,4%
Ingezetenen % groei	0,75%	0,6%
Natuur % groei ha	0,0%	0,0%
Overig Ongebouwd % groei ha	0,0%	0,0%

EENHEDEN

Zuiveringsheffing	2014	2015
Bedrijven VE's	414.100	409.700
Huishoudens VE's	1.049.815	1.059.938

Watersysteemheffing	2014	2015
WOZ waarde totaal	132.866.358.969	132.359.781.790
Ingezetenen aantal	431.412	434.076
Natuur (hectares)	77.500	77.500
Overig Ongebouwd	104.850	104.850

KOSTENTOEDELING

Watersysteemheffing	2014	2015
Gebouwd	51,2%	51,2%
Ingezetenen	40,0%	40,0%
Natuur (hectares)	0,3%	0,3%
Overig Ongebouwd	8,5%	8,5%

2.7. Belastingtarieven

TARIEF	Basis	2014	2015
Gebouwd	woz	0,0197%	0,0206%
Ingezetenen	woonruimte	47,33	49,06
Natuur	ha	1,98	2,06
Overig ongebouwd ~ bemalen	ha	46,40	48,39
Overig ongebouwd ~ bemalen wegen	ha	77,33	80,65
Overig ongebouwd ~ onbemalen	ha	30,93	32,26
Overig ongebouwd ~ onbemalen wegen	ha	61,86	64,52
TARIEF	Basis	2014	2015
bedrijven ~ ve's	ve	50,13	50,68
huishoudens ~ ve's	ve	50,13	50,68

2.8. Belastingdruk - profielen

Basis van de profielberekening is het belastingboekje van de Unie per 2013.

(bedragen x € 1)

LASTENDRUK per profiel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Huishouden (eenpersoons; met huurwoning)	97	100	102	105	107	109
Huishoudens (met huur woning)	198	201	205	209	213	216
Huishoudens (met eigen woning)	237	242	248	253	258	261
Agrarisch bedrijf BEMALEN	2.132	2.219	2.308	2.401	2.498	2.545
Agrarisch bedrijf ONBEMALEN	1.514	1.574	1.636	1.699	1.767	1.799
Natuurterrein	1.980	2.060	2.149	2.240	2.337	2.383
Groothandel	823	849	872	891	910	917
Productiebedrijf voedingsmiddelen	17.399	17.676	17.975	18.260	18.546	18.773

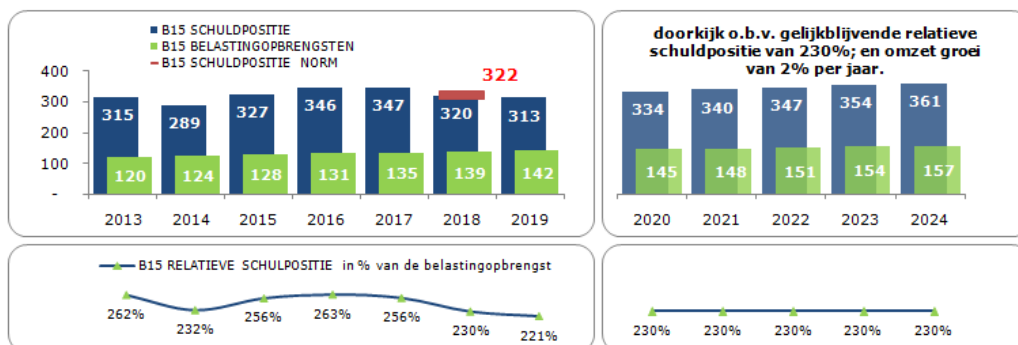
(% stijging per jaar)

LASTENDRUK per profiel	%_Stijging					
	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	
Huishouden (eenpersoons; met huurwoning)	2,3%	2,5%	2,5%	2,6%	1,4%	
Huishoudens (met huur woning)	1,7%	1,9%	2,0%	2,0%	1,4%	
Huishoudens (met eigen woning)	2,2%	2,2%	2,1%	2,1%	1,2%	
Agrarisch bedrijf BEMALEN	4,1%	4,0%	4,0%	4,1%	1,8%	
Agrarisch bedrijf ONBEMALEN	4,0%	3,9%	3,9%	4,0%	1,8%	
Natuurterrein	4,0%	4,3%	4,3%	4,3%	2,0%	
Groothandel	3,2%	2,7%	2,1%	2,2%	0,8%	
Productiebedrijf voedingsmiddelen	1,6%	1,7%	1,6%	1,6%	1,2%	

2.9. Trend schuldpositie

De norm voor de schuldpositie in 2018, zoals gesteld in het eerste hoofdstuk, wordt met de huidige inzichten en daaruit vloeiende berekeningen gerealiseerd. Dit wordt mede veroorzaakt door de geprognosticeerde reserve opbouw van de komende jaren, binnen de taak zuiveringsbeheer. Tegenover deze 'fictieve' reservewaarde moeten in de komende jaren kosten komen te staan (niet zijnde 'out of pocket money') die de schuld beïnvloeden.

(bedragen x € 1 miljoen)

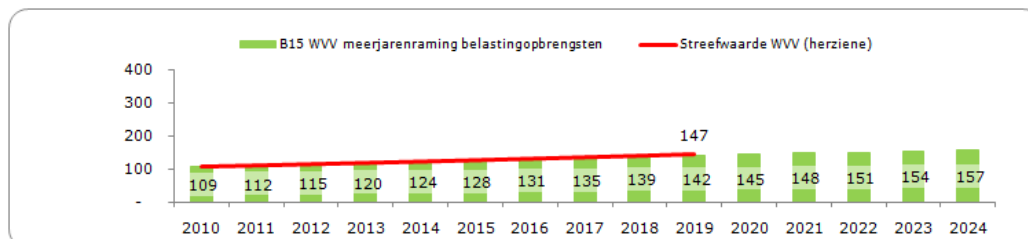
In bovenstaande grafiek blijkt dat onze schuld in de jaren 2016 en 2017 hoger ligt dan eindnorm voor 2018. Dit heeft te maken met het programma Veiligheid. In 2018 en 2019 wordt na afronding van de HWBP projecten ruim € 20 miljoen aan bijdragen verwacht.

Tevens is er een doorkijk gegeven voor de periode tot en met 2024 waarbij de schuldpositie is berekend op basis van een gelijkblijvende relatieve schuld en een maximale belastinggroei van 2% per jaar.

2.10. Bestuursakkoord water

Vanuit Bestuursakkoord Water is het uitgangspunt dat de belastingopbrengst onder de streeflijn¹⁰ blijft. Uit onderstaande grafiek blijkt dat onze nieuwe ramingen hieraan voldoen.

(bedragen x € 1 miljoen)

¹⁰ Ieder waterschap heeft een eigen lijn, dat van ons waterschap ligt op 1,4% belastinggroei exclusief inflatie, gebaseerd op de meerjarenramingen uit 2010. Om een vergelijking met onze ramingen te maken hanteren wij een lijn inclusief inflatie, gebaseerd op de verwachte inflatie van de komende jaren (zie § 1.4.).

3. Programma 1 Veiligheid

3.1. Inhoud

Onze missie is om onze inwoners te beschermen tegen overstromingen en ernstige wateroverlast. Dat doen wij door er voor te zorgen dat onze waterkeringen op orde zijn en voldoen aan de gestelde normen. Wij streven naar toekomstbestendige en robuuste waterkeringen. Bij de uitvoering hanteren wij een sobere en doelmatige benadering en werken samen met andere belanghebbenden. Waar mogelijk bieden wij ruimte voor combinaties van functies en samenwerking met derden. Wij werken met een twaalfjaarlijkse toetsing voor onze primaire en regionale waterkeringen. De 4^e toetsronde voor de primaire waterkeringen wordt in 2022 afgerond, de 2^e toetsronde voor de regionale waterkeringen in 2021. Deze lange tijdsspanne vraagt om een continu proces van inspecteren, toetsen, monitoren en uitvoeren van (beheer)maatregelen om te blijven voldoen aan de norm.

3.2. Ontwikkelingen

In 2017 zijn naar verwachting nieuwe normen voor de primaire waterkeringen wettelijk vastgelegd. De normen zijn gebaseerd op de risicobenadering waarbij iedere Nederlander een basisveiligheid krijgt en de norm wordt aangescherpt bij grote economische schade of grote groepsrisico's. De risicobenadering biedt ruimte voor een benadering van meerlaagsveiligheid. Preventie (1^e laag) gericht op het voorkomen van een grote toekomstige ramp met dijkversterkingen en eventueel rivierverruiming blijft de kern van het beleid. In de ruimtelijke inrichting (2^e laag) of rampenbeheersing (3^e laag) zijn maatwerkoplossingen mogelijk.

De nieuwe normen kunnen met klimaatopgave (hogere rivierafvoer) en nieuwe technische inzichten (piping¹¹) een nieuwe opgave voor onze primaire waterkeringen tot gevolg hebben. Voor de IJssel en de Nederrijn is in het kader van het Deltaprogramma samen met Rijk, provincies en gemeenten een voorkeursstrategie ontwikkeld als uitgangspunt voor een adaptieve aanpak van deze opgave. Dijkverbetering is de belangrijkste peiler van die voorkeursstrategie. Wij staan open voor een (uitvoerende) rol bij rivierverruimende maatregelen en zijn adviseur voor eventuele maatwerkoplossingen.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is het uitvoeringsprogramma om afgekeurde dijken op orde te krijgen.

Voor de regionale waterkeringen ligt het zwaartepunt op de uitvoering van maatregelen. In 2014 hebben we de afgesproken financiële ruimte benut om de

¹¹ De term 'piping' komt uit de civiele techniek die aangeeft dat er water door een kade, dijk of ander kunstwerk stroomt als gevolg van een groot waterstandsverschil.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 16 van 59

opgaven in dit programma eerder uit te voeren. Dit heeft geresulteerd in het eerder uitvoeren van de kadeverbetering Apeldoorns Kanaal 3^e pand en een klein deel van de verbeteropgave Maatpolderkade.

Voor de overige waterkeringen is nieuw beleid vastgesteld voor de aanwijzing en beheer van deze waterkeringen. Voor de komende jaren ligt het zwaartepunt bij de toetsing van de overige waterkeringen

3.3. Wat willen wij bereiken?

Onze dijken zijn op orde en toekomstbestendig. Dit betekent dat onze primaire en regionale waterkeringen voldoen aan de gestelde normen. Voor onze aangewezen overige waterkeringen geldt in principe instandhouding als norm.

3.4. Wat gaan wij daarvoor doen?

Primaire waterkeringen

In 2015 hebben we een uitvoeringsplan Deltaprogramma waarin is aangegeven wat onze opgaven zijn voor dit programma voor de komende jaren.

In 2015 gaan wij aan de slag met nieuwe veiligheidsnormen voor de primaire waterkeringen vooruitlopend op definitieve wettelijke vastlegging in 2017. Wij gaan proeftoetsingen uitvoeren voor een traject van de Grebbedijk en een traject van de IJsseldijken. Wij gaan ons gegevensbeheer inrichten om uiterlijk in 2022 de 4^e toetsing op te leveren.

In 2015 gaan wij door met de uitvoering van de maatregelen uit Ruimte voor de Rivier; Veessen Wapenveld, Voorsterklei en Cortenoever en het Dijkverbeterproject (DVP) Zuidelijke Randmeren en Eem uit het HWBP2. Deze grote projecten vergen nog veel uitvoeringsinzet. Bruto wordt hier veel geld omgezet maar door de rijkssubsidie zijn de netto kosten voor het waterschap beperkt.

Wel zijn voor 2015 enkele grondaankopen voorzien in het DVP Zuidelijke Randmeren en Eem. Deze komen voort uit ons eigen grondbeleid en zijn daarmee niet subsidiabel.

Van het HWBP is het voorstel de projecten Eemdijk-Spakenburg, primaire waterkering Apeldoorns Kanaal 5^e en 6^e pand en Gemaal De Schans voor te financieren omdat deze projecten gecombineerd kunnen worden met andere projecten en of omdat snellere uitvoering kosteneffectiever is. De uitvoering van deze projecten start in 2015. Mogelijk is voorfinanciering niet nodig omdat de provincie Gelderland voorfinanciert (Apeldoorns Kanaal) of omdat het HWBP genoeg kasmiddelen heeft.

In het kader van de 'Projectoverstijgende verkenning Piping' van het HWBP zijn wij in 2014 twee projecten gestart om kennis en praktijkervaring op te doen over piping (langs de IJssel bij Veessen en bij de Grebbedijk). Beide projecten zijn in 2015 gereed. Tevens starten wij met regionale partijen een voorverkenning naar de ambitie Grebbedijk Deltadijk vooruitlopend op besluitvorming in 2017 over de programmering hiervan.

Regionale waterkeringen

In 2015 werken wij aan voorbereiding en uitvoering van verbetermaatregelen. De uitvoering van het project Laakkades fase 3a is gefaseerd over 2014 tot en met 2016. Het kasritme van dit project is afhankelijk van de aanbesteding en de mogelijkheid om in 2014 al uit te voeren. Uitvoering van het project Soesterpolders is in 2015 afgerond. Het project Maatpolderkade wordt voorbereid tot en met de besteksfase en is uiterlijk 2020 uitgevoerd. De investering in de Slaperdijk (coupure Rode Haan) is in afwachting van de ontwikkeling van de Grebbedijk achteraan (2020) gezet in de programmering.

Overige waterkeringen

Wij gaan voor de aangewezen overige waterkeringen leggers maken om deze waterkeringen te kunnen toetsen. Voor de overige waterkeringen die niet zijn aangewezen maar wel in ons beheer en of eigendom gaan wij de overdracht of verkoop voorbereiden.

Beheer en onderhoud

Voor alle primaire, secundaire en overige waterkeringen geldt dat wij systematisch en transparant invulling geven aan onze actieve zorgplicht via beheer en onderhoud, inspecties, vergunningverlening en handhaving en het op orde houden van leggers en beheerregisters. In 2015 zijn het inspectieplan waterkeringen en het beheerplan waterkeringen en watergangen gereed en hebben we een verbeterplan voor de grasmatt opgesteld op basis van de grasmattoetsingen.

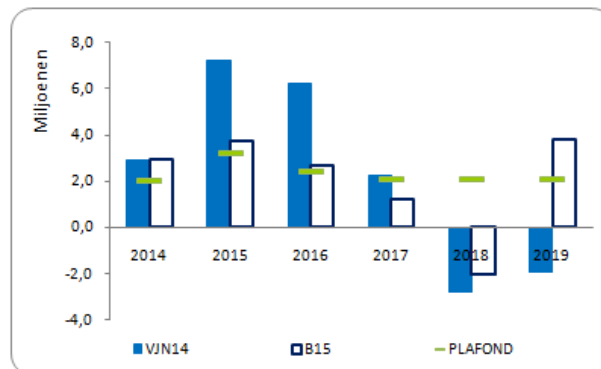
3.5. Wat is het effect op investeringen en exploitatie?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de investeringen en de netto kostenontwikkeling van de exploitatie.

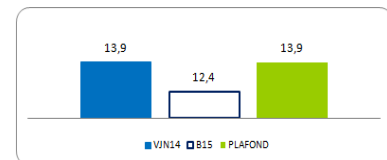
Investerings 2015 en meerjarenraming

In de cijfers die volgen wordt een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven exclusief de investeringen in het DVP Zuidelijke Randmeren en Eem en de werken voor derden, i.c. de Ruimte voor de Rivier projecten. Deze worden apart weergegeven. Er wordt een vergelijking gemaakt met de voorjaarsnota cijfers (VJN14) en het plafond.

Veiligheid

Totaal 2014-2019 Netto

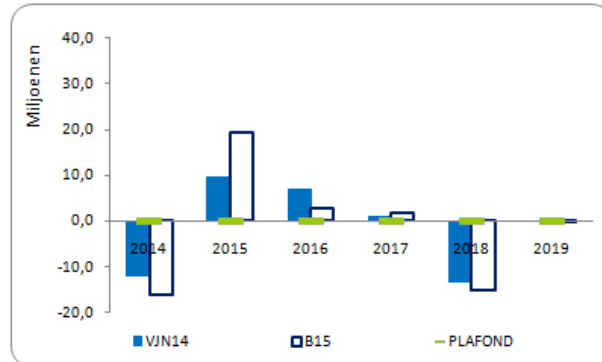

Ruimte van netto 1,5 miljoen.

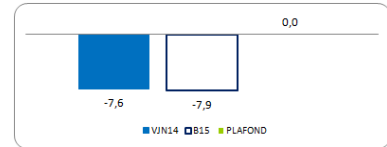
Het meerjaren schema laat zien dat de in de voorjaarsnota gepresenteerde plafondoverschrijding in de jaren 2015 en 2016 nagenoeg verdwenen is omdat provincie Gelderland het HWBP projecten primaire waterkering Apeldoorns Kanaal, waarschijnlijk voorfinanciert. Terwijl er in de voorjaarsnota nog sprake was van voorfinanciering door het waterschap en HWBP afrekening in 2018.

Daarnaast daalt de totale geprogrammeerde investeringsopgave met € 1,5 miljoen netto. Dit heeft enerzijds te maken met een aangepaste raming op grondaankopen op het DVP, € 0,7 miljoen verlaging. En anderzijds vanwege het doorschuiven van € 0,8 miljoen naar 2020 inzake de Slaperdijk. Waarbij de verwachting is dat deze op termijn geheel verval.

DVP Zuidelijke Randmeren en Eem

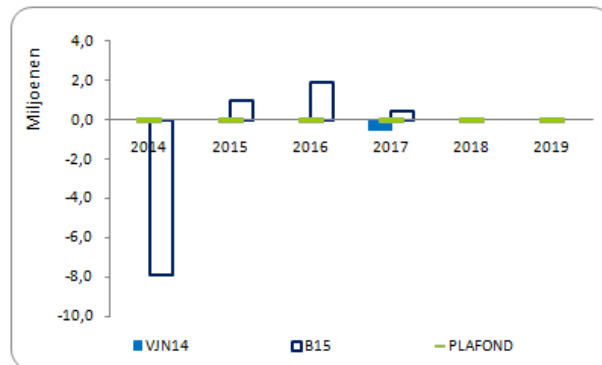

Totaal 2014-2019 Netto

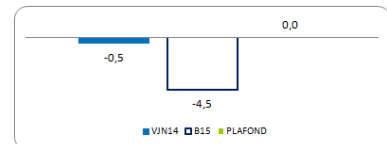

Dit programma wordt in 2018 afgerond en afgerekend. Per saldo ontvangt het waterschap nog € 7,9 miljoen.

Ruimte voor de Rivier – Werken voor derden

Totaal 2014-2019 Netto

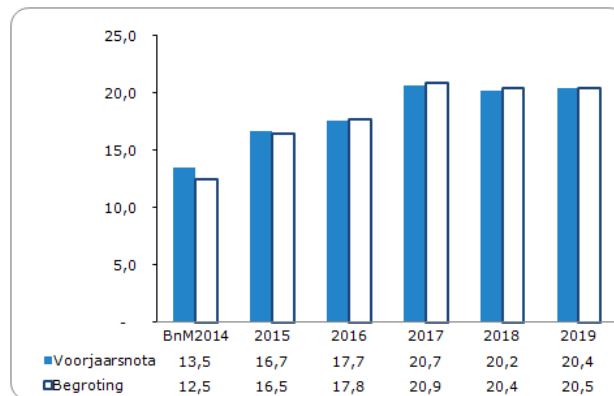
Dit programma wordt in 2018 afgerond en afgerekend. Per saldo ontvangt het waterschap nog € 4,5 miljoen.

Exploitatie 2015 en meerjarenraming

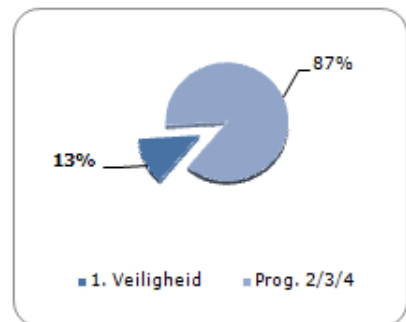
In de cijfers die volgen worden de belangrijkste mutaties ten opzichte van 2014 verklaard. Daarnaast, indien van toepassing, de redenen van trendwijziging ten opzichte van de vorige meerjarenraming, i.c. die van de voorjaarsnota.

Exploitatie en MJP

(bedragen x € 1 miljoen)

T.o.v. de andere programma's:

In 2015 zit de laatste stijging in de HWBP bijdrage van € 3,2 miljoen verwerkt.

In de jaren 2017/2018 worden de grote projecten afgerond. Vanaf dat moment vervallen de 'opbrengsten' voor het personeel. Dit is gecorrigeerd op de meerjarenraming, waardoor de programmakosten met maximaal € 1,8 miljoen stijgen. Om dit moment treffen wij maatregelen om deze personeelskostenstijging te voorkomen. De uitwerking daarvan wordt in 2015 verwacht.

Na oplevering van deze projecten gaan tevens de onderhoudskosten stijgen. Vooral nog wordt rekening gehouden met € 0,9 miljoen per jaar. De komende jaren beoordelen wij op welke manier dit onderhoud zo efficiënt mogelijk kan plaatsvinden en worden de cijfers daarop geactualiseerd.

Ten opzichte van de meerjarenraming zoals gepresenteerd in de voorjaarsnota zijn er nauwelijks mutaties.

4. Programma 2 Voldoende en Schoon Water

4.1. Inhoud

Voldoende water is erop gericht het watersysteem zodanig flexibel en robuust in te richten, te beheren en te onderhouden dat de aangewezen gebiedsfuncties optimaal gefaciliteerd worden en wateroverschotten en -tekorten zo goed mogelijk worden opgevangen.

Schoon water is erop gericht te zorgen voor de juiste chemische en ecologische kwaliteit van zowel het water als de waterbodem. De verplichting vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) verwerkt in onze waterbeheerplannen is hierbij leidend.

Wij voeren ons beleid uit conform onze eigen waterbeheerplannen en overeenkomsten met provincies en gemeenten.

4.2. Ontwikkelingen

Eind 2015 is voor verschillende van onze wateropgaven (verdroogde gebieden, NBW¹², KRW) een belangrijke mijlpaal. Het jaar 2015 staat daarom in teken van het zo veel mogelijk realiseren van deze opgaven door het uitvoeren van projecten. In juli 2014 is het NBW programma voor 2014-2015 vastgesteld. Hierin staat beschreven welke knelpunten nog voor eind 2015 worden aangepakt en welke knelpunten als restopgave doorschuiven naar de periode na 2015.

Het nieuwe Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) wordt momenteel voorbereid en doorloopt in 2015 de inspraakperiode. Parallel hieraan wordt voor de KRW in 2014 het nieuwe stroomgebiedsbeheersplan (SGBP2) vastgesteld. De maatregelen hieruit maken onderdeel uit van het nieuwe WBP. In 2015 worden verschillende projecten hieruit voorbereid zodat in 2016 direct met de uitvoering gestart kan worden.

Met de provincie Utrecht is in voorjaar 2014 de waterovereenkomst geactualiseerd, waarin afspraken gemaakt zijn over verdrogingsbestrijding en beekherstel. Hiermee zijn we voor deze investeringsprojecten verzekerd van provinciale subsidie tot en met 2017.

Gedeputeerde Staten van Gelderland is in september 2014 akkoord gegaan met de samenvoeging van de drie bestaande waterovereenkomsten en het tegelijkertijd opnemen van enkele bestaande projecten, die daardoor worden gesubsidieerd.

¹² NBW: Nationaal Bestuursakkoord Water.

Het gaat om de volgende geplande projecten:

(bedragen x € 1 miljoen)

Projecten	Bruto investering	Bijdrage provincie	
		€	%
Toevoerkanaal	1,12	0,56	50%
Schuitenbeek	1,00	0,50	50%
Vispassages weteringen N-IJsselvallei	0,55	0,41	75%
Ontwateringsluis Parencó	0,05	0,04	75%
Uitvoeringsbeleid vrijwilligersparticipatie	0,04	0,02	50%
Herinrichting weteringen N-IJsselvallei	0,43	0,32	75%
Molenbeek Nunspeet	1,50	0,38	25%
Dierenpark Wissel, Epe	0,10	0,05	50%
TOTAAL	4,79	2,28	

4.3. Wat willen wij bereiken?

Waterstanden op orde

We willen 95% van de tijd een peil realiseren conform beleid en we willen dat de kunstwerken 98% van de tijd beschikbaar zijn voor peilbeheer. Het peilbeheer dient op orde te zijn om wateroverlast en watertekort te voorkomen. Hiervoor voeren wij gericht beheer op de watergangen en onderhouden wij onze technische installaties.

Op extreme situaties voorbereid

Het watersysteem voldoet aan de normen voor wateroverlast zoals die zijn opgenomen in de provinciale waterverordening (ook NBW normen genoemd). Daarvoor realiseren we zo veel mogelijk de wateropgave voor wateroverlast. Het vraagstuk van droogte en watertekort wordt steeds belangrijker maar is tegelijkertijd buiten het bemalen gebied, moeilijk te beïnvloeden. Wij participeren in het Deltaprogramma Zoetwater en in de verdere uitwerking van de genomen Deltabeslissing.

Goede chemische en ecologische toestand

Het waterschap draagt zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, zowel uit chemisch als uit ecologisch oogpunt. In de zogenoemde KRW-waterlichamen wordt een verbetering van de waterkwaliteit nagestreefd door een meer natuurlijke inrichting en ecologisch onderhoud van watergang en oevers. Buiten deze waterlichamen voert het waterschap een zo passend mogelijk beheer voor het behoud van de huidige waterkwaliteit en ecologische toestand van het oppervlaktewater (stand-still principe).

Organisatie op orde

Het waterschap zorgt ervoor dat de inwoners en partijen die activiteiten in het beheersgebied ondernemen op de hoogte kunnen zijn met de spelregels van vergunningverlening, handhaving en met de daaraan verbonden sancties.

Wij verstrekken onze vergunningen binnen de wettelijke termijnen met in achtname van de afspraken met klanten in het kader van 'Bewijs van Goede Dienst'. Onze instrumenten zoals legger, peil-, beheer- en onderhoudsplannen zijn op orde en bij wijzigingen wordt hier tijdig over gecommuniceerd.

Tevens wil het waterschap goed voorbereid zijn op en toegerust zijn voor het bestrijden van calamiteiten en dreiging van wateroverlast, watertekort, watervervuiling en gezondheidsrisico's voor mens en dier.

4.4. Wat gaan wij daarvoor doen?

Waterstanden op orde

Voor vervangingsinvesteringen in het watersysteem is nog € 3 miljoen extra opgenomen voor de jaren 2018 en 2019. Met deze investeringen zorgen we er voor dat we het peilbeheer op een betrouwbare manier uit kunnen blijven voeren. Voor 2015 en de volgende jaren gaan wij belangrijke vervangingsinvesteringen doen in: gemaal De Schans, gemaal Malesluis en een aantal stuwen.

De renovatie van de Bonenburgersluis (€ 2 miljoen) wordt niet opgenomen in de nieuwe en samengevoegde waterovereenkomst (met een verwachte bijdrage 75%) met de provincie Gelderland. Dit betekent dat de sluis niet op korte termijn (2015) volledig gerenoveerd wordt. Er wordt nog onderzocht of we moeten investeren in het renoveren van de stuw die zorgt voor het peilbeheer in het Apeldoorns Kanaal. Hierdoor ontstaat er ruimte (€ 0,5 miljoen) om andere vervangingsinvesteringen naar voren te halen.

Voor de vervanging van gemaal De Wenden wordt eind 2014 een advies uitgebracht. De consequenties van dit advies en de bijbehorende investeringsopgave worden verwerkt in de komende voorjaarsnota.

Een aantal reeds geraamde vervangingsinvesteringen is afgelopen periode heroverwogen. Voor het vervangen van stuw Veenkampen en de pompen van gemaal Terwolde bleek bij nader onderzoek geen investering noodzakelijk. Voor het verbeteren van de wateraanvoer in Wageningen kiezen we voor een integrale oplossing inclusief bijbehorende investering.

Het meerjarenprogramma baggeren wordt in 2014 herzien vanwege een nieuw beheerprogramma en de harmonisatie van de zogenoemde ABC-watgangen. Hierdoor is momenteel alleen zekerheid over de uitvoeringsprojecten (landelijk en stedelijk, start voor 2015) voor de periode tot en met 2016. In de komende 2 jaar

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 24 van 59

wordt de impact van de harmonisatie, met ingang van 2017, pas goed duidelijk. Tot die tijd worden alleen nieuwe baggerwerken in stedelijk gebied geprogrammeerd.

Op extreme situaties voorbereid

De nieuwste toetsing op wateroverlast van dit voorjaar heeft inzicht gegeven in onze huidige opgave om wateroverlast te voorkomen. Een deel van de opgave kan nog in 2015 uitgevoerd worden. De resterende knelpunten worden als restopgave meegenomen naar de nieuwe planperiode. De restopgave wordt vervolgens zo snel mogelijk na 2015 aangepakt. Tevens maakt de nieuwe toetsing inzichtelijk welke inspanning nodig is om het watersysteem in de volgende planperiode op orde te houden. Voor deze nieuwe wateropgave is voor de periode 2018-2019 een investeringsopgave geraamd van € 1 miljoen.

De maatregelen in de verdroogde gebieden moeten uiterlijk in 2015 uitgevoerd zijn vanwege de onderliggende subsidiebeschikkingen. De uitvoering van maatregelen in een aantal verdroogde gebieden is getemporeerd of gewijzigd. De verweving met de zogenaamde Natura2000/PAS¹³ maatregelen heeft er in Voorstonden Leusveld toe geleid dat onze maatregelen uitgesteld zijn om gezamenlijk op te kunnen trekken. Vanwege voortschrijdend inzicht in Wisselse en Tongerense Veen is dit project gewijzigd en zijn maatregelen in dit gebied vervangen voor anti-verdrogingsmaatregelen in Gulbroek en Vossenbroek.

Voor het thema 'watertekort' is met het uitvoeren van een droogtestudie een start gemaakt om de omvang van eventuele knelpunten in beeld te brengen. Samen met de Deltabeslissing Zoetwater geeft dat een beeld of er de komende jaren een opgave ligt voor watertekort. Deze opgave wordt meegenomen in het nieuwe WBP. Hiervoor is voor de periode 2016-2019 € 0,6 miljoen geraamd, wat overeen komt met onze inbreng in het regionale bod in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater.

Goede chemische en ecologische toestand

In 2015 ligt de aandacht op het voorbereiden en uitvoeren van herinrichtingsprojecten. De deadline voor de eerste planperiode van de KRW loopt af eind 2015.

¹³ N2000/PAS: 'In de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) werkt een aantal overheden samen om bij Natura 2000-gebieden twee doelen tegelijk te bereiken. Aan de ene kant wordt de achteruitgang van de biodiversiteit in die gebieden, voor zo ver die het gevolg is van stikstofdepositie, tot staan gebracht en omgezet in herstel. Aan de andere kant wordt er weer ruimte gemaakt voor nieuwe economische activiteiten met stikstofuitstoot in de buurt van die gebieden. Die ruimte was er bijna niet meer, want nieuwe vergunningen konden door de rechter worden vernietigd omdat ze in strijd waren met onze internationale verplichtingen op het gebied van biodiversiteit'. - Bron: www.pas.natura2000.nl

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 25 van 59

De grootste opgave komt voort uit de KRW, maar ook de afgesproken HEN/SED¹⁴- en de EVZ¹⁵-doelen worden hiermee ingevuld. De opgave is uitgewerkt in de nieuwe waterovereenkomsten met beide provincies.

De eerder genoemde nieuwe projecten onder de nieuwe waterovereenkomst met provincie Gelderland zijn opgenomen in deze begroting. KRW-maatregelen die in de vorige begroting om budgettaire redenen waren verschoven naar 2016 zijn nu weer teruggeschoven naar 2015, waarmee we aan de KRW-verplichting voldoen.

Ook in de Gelderse Vallei moet nog veel gedaan worden in 2015. In de Esvelderbeek, de Barneveldse beek en de Lunterse beek worden herinrichtingsprojecten uitgevoerd.

Daarnaast wordt veel tijd gestoken in de voorbereiding van KRW-projecten die met ingang van 2016 uitgevoerd gaan worden. De grootste projecten die in 2015 voorbereid worden zijn de herinrichting van de Modderbeek en de nadere uitwerking van de KRW-projecten voor de volgende planperiode van het WBP, zoals de herinrichting van de weteringen in Eemland en de optimalisatie van de KRW-waterlichamen op de Veluwe. Ook gaat er veel aandacht uit naar de uitwerking van het onderhoud in KRW-waterlichamen.

We zijn in gesprek met de gebiedspartners over de inzet van gebiedscollectieven¹⁶. In 2015 ontstaat een duidelijker beeld hoe wij onze rol hierbij willen invullen en waar we kansen zien om gezamenlijke doelen te verwezenlijken middels deze collectieven.

Organisatie op orde

Naast het primaire proces is het essentieel om de organisatie op orde te hebben om via regulering activiteiten van derden op een goede manier te begeleiden. Dit gebeurt via vergunningverlening, handhaving en samenwerking. Goede voorlichting speelt een belangrijke rol. Via de instrumenten keur en legger en de aan de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) en de Waterwet verbonden procedures zijn wij in staat, waar nodig, regulerend op te treden.

¹⁴ HEN-water: Water van het hoogst ecologisch niveau. Het benadert de meest natuurlijke situatie. SED-water: water met een specifiek ecologische doelstelling. Deze kennen enige menselijke beïnvloeding, maar hebben een ecologische waarde of kunnen die door een relatief geringe inspanning krijgen.

¹⁵ EVZ: Ecologische verbindingszones.

¹⁶ Een gebiedscollectief is een collectief van partijen, dat gezamenlijk in een gebied afspraken maakt over het beheer van natuur en landschap en dat beheer ook samen uitvoert. Naast overheden zijn dat agrariërs, terreinbeheerders, Landschapsbeheer, recreatieondernemers, aangevuld met vrijwilligersgroepen en burgerorganisaties. De vrijwilligersgroepen en burgers kunnen vaak een inhoudelijke rol vervullen vanwege hun passie, inzet en gebiedskennis. Rijk en provincie zijn in de gebiedscollectieven vooral opdrachtgever en eindverantwoordelijke.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 26 van 59

In de beleidsharmonisatie worden tot 2017 de instrumenten geharmoniseerd en geactualiseerd. In de komende jaren worden de nieuwe leggers vastgesteld voor al onze drie districten. Dit in samenhang met de harmonisatie van A-, B- en C-watergangen. Kort samengevat:

- Eind 2014 is voor rayon Zuid een nieuw legger vastgesteld en eerste helft 2015 volgen de rayons Noord en Oost.
- In 2015 en 2016 vindt grondoverdracht en herinrichting van watergangen plaats.
- De uitvoering van het harmonisatiebeleid start per 1-1-2017.

Daarnaast worden in 2015 voor Hattem en Oosterwolde-Oldebroek nieuwe peilbesluiten vastgesteld en worden nieuwe peilbesluiten voor Bunschoten en Terwolde voorbereid.

Op het gebied van handhaving faciliteren wij het heffingsproces voor grondwateronttrekkingen. Met omgevingsdiensten maken wij afspraken voor bedrijfsbezoeken indirecte lozingen. De agrarische controles (zoals activiteitenbesluit, erfafspoeling) worden gecontinueerd. Gezamenlijk met RWS, provincies en omgevingsdiensten worden surveillancevluchten uitgevoerd ten behoeve van toezicht en handhaving. Onze focus ligt hierbij vooral op het bevorderen van het naleefgedrag. Daarnaast is extra aandacht nodig voor het project Ruimte voor de Rivier.

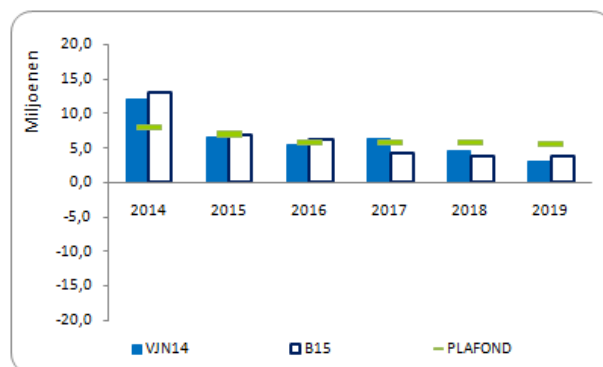
4.5. Wat is het effect op investeringen en exploitatie?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de investeringen en de netto kostenontwikkeling van de exploitatie.

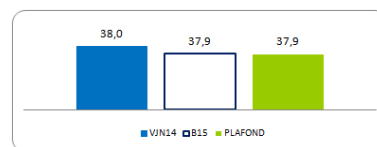
Investerings 2015 en meerjarenraming

In de cijfers die volgen wordt een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven en de werken voor derden, i.c. de KRW IJssel projecten. Er wordt een vergelijking gemaakt met de voorjaarsnota cijfers (VJN14) en het plafond.

Voldoende en schoon water

Totaal 2014-2019 Netto

Opgesplitst in:

Voldoende ± € 23,5 miljoen
Schoon ± € 14,4 miljoen

De meerjaren trend vertoont ten opzichte van de in de voorjaarsnota gepresenteerde cijfers geen wijzigingen. De in de vorige paragraaf behandelde zaken zijn verwerkt in de nieuwe raming van deze begroting.

Samenvattend zijn de volgende zaken geprogrammeerd:

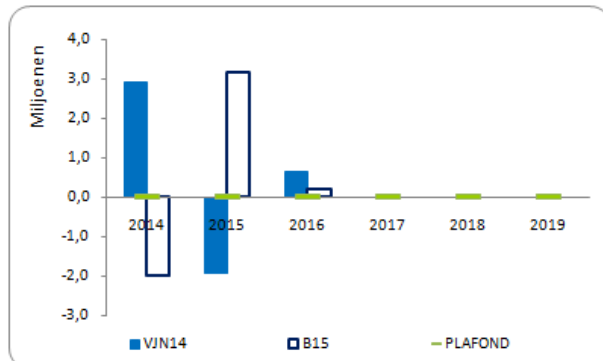
Voldoende water:

- vervangingsinvesteringen € 10,8 miljoen;
- wateroverlast/NBW € 4 miljoen;
- synergieprojecten gepland € 6 miljoen;
- zoetwater € 0,6 miljoen;
- waterpotenties € 2,1 miljoen, om in te kunnen spelen op waterkansen wordt tot 2019 jaarlijks € 0,2 miljoen en in de periode daarna € 0,3 miljoen per jaar geraamd. Dit is uitwerking van de WBP bouwsteen landelijk gebied.

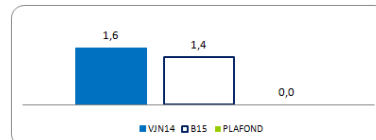
Schoon water:

- KRW € 10 miljoen;
- Stedelijk water € 4 miljoen, dit is een uitwerking van de WBP bouwsteen stedelijk water, inclusief fasering van Waterplan Apeldoorn tot en met 2022, dit betreft zowel de kwalitatieve (schoon) als kwantitatieve (voldoende) opgave.

KRW IJssel – Werken voor derden

Totaal 2014-2019 Netto

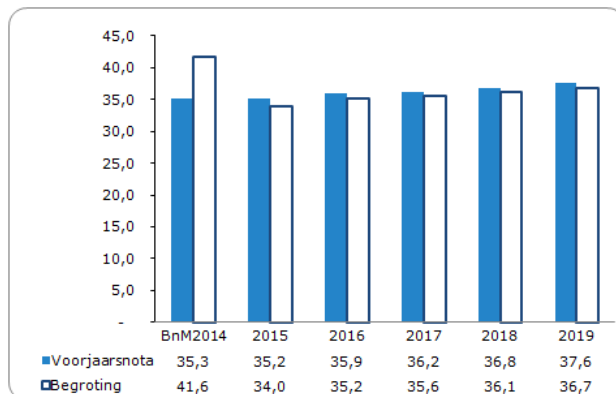
Dit programma wordt in 2018 afgerond en afgerekend. Per saldo betaalt het waterschap nog € 1,4 miljoen.

Exploitatie 2015 en meerjarenraming

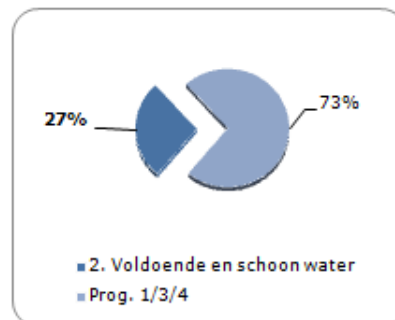
In de cijfers die volgen worden de belangrijkste mutaties ten opzichte van 2014 verklaard. Daarnaast, indien van toepassing, de redenen van trendwijziging ten opzichte van de vorige meerjarenraming, i.c. die van de voorjaarsnota.

Exploitatie en MJP

(bedragen x € 1 miljoen)

T.o.v. de andere programma's:

In 2014 is eenmalig al het geactiveerde baggerwerk afgeschreven. Dit verklaart de piek in de cijfers van 2014. Het effect daarvan een daling van de kostentrend vanaf 2015 met ± € 0,5 miljoen per jaar. Daarnaast is effect van de lagere rente waartegen geleend kan worden ongeveer € 0,25 miljoen per jaar. In 2015 zijn de extra onderhoudskosten van opgeleverde projecten structureel begroot, ± € 0,15 miljoen. Ten opzichte van de meerjarenraming zoals gepresenteerd in de voorjaarsnota zijn er verder geen mutaties.

5. Programma 3 Waterketen

5.1. Inhoud

Het programma Waterketen gaat over die delen van de (afval)waterketen waar wij als waterschap voor verantwoordelijk zijn; het transporteren en zuiveren van afvalwater. Met onze installaties zorgen wij er voor dat het ingezamelde rioolwater en het verontreinigde regenwater op doelmatige wijze wordt gezuiverd, zodanig dat het ontvangende watersysteem zich kan blijven ontwikkelen tot het gewenste waterkwaliteitsniveau.

Vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid met de gemeente voor de afvalwaterketen is samenwerking met die gemeenten essentieel voor ons. Wij voeren ons beleid uit conform onze eigen waterbeheerplannen en overeenkomsten met het rijk, de provincies en gemeenten.

5.2. Ontwikkelingen

Onze huidige installaties zijn goed toegerust voor de geldende normen en eisen. Er zijn echter ontwikkelingen die voor ons nieuwe uitdagingen met zich meebrengen. Medicijnresten, microplastics, nanodeeltjes en hormoonverstorende stoffen, ook wel nieuwe stoffen genoemd, zijn de belangrijkste uitdaging voor de waterkwaliteit op lange termijn. Juist hier ook wordt samen met gemeenten en burgers uitgewerkt hoe wij deze problematiek het hoofd kunnen bieden.

Met het beleid inzake duurzame energievoorziening geven wij een stevige impuls aan het energieneutraal maken van het waterschap. Dit gebeurt door gericht het energieverbruik te minimaliseren, en tevens onze energieopwekking te vergroten. Dit laatste doen wij middels het optimaliseren van de processen, en met hulp van zon, wind, water – energie of door het vergisten van externe stromen.

Er is een toenemende aandacht voor de zogenaamde 'Biobased Economy'. Ook in de regio Oost Nederland, onder aanvoering van de provincie Gelderland, wordt gewerkt aan de opzet van het Biobased Innovation Cluster Oost Nederland (BIC-ON), met de bedoeling nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid te creëren op basis van biologische grondstoffen. Wij zijn actief in BIC-ON, de extractie van alginaat uit het NEREDA slib en het vermarkten daarvan als kenmerkend voor ons waterschap. Daarnaast willen wij als waterschap het biogas dat wij opwekken zo duurzaam mogelijk inzetten. Hiertoe ontwikkelen wij bijvoorbeeld de pilot voor BIO-LNG.

Veel van onze rwzi's zijn vanaf begin jaren '90 van de vorige eeuw aangepast om te voldoen aan de normen vanuit de Europese richtlijn stedelijk afvalwater. Al deze installaties zijn vanaf 2020 aan renovatie dan wel vervanging toe.

Samenwerking met gemeenten is essentieel om onze doelen te bereiken, steeds vaker weten we elkaar te vinden en optimaliseren we onze inzet in de afvalwaterketen. In het bestuursakkoord Water zijn diverse afspraken gemaakt en mijlpalen benoemd, we gaan die de komende jaren verder invullen en verdiepen. De samenwerking is er klaar voor om nu gerichte stappen te zetten naar gedeelde visievorming en programmering.

De moderne informatietechnologie biedt kansen om het beheer steeds optimaler en doelgerichter in te vullen.

5.3. Wat willen wij bereiken?

Zuivering afvalwater op orde

Wij leveren het juiste water vanuit de waterketen aan het watersysteem. Hierbij zoeken we de optimale balans tussen kwantiteit, kwaliteit en kosten. De kwaliteit van het effluent voldoet aan de eisen van de Waterwet en aan de gewenste kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater. Ons proces is robuust, wij hebben inzicht en grip op alle stromen. Mede hierdoor en door bewustwording en bronaanpak zijn wij goed voorbereid op toekomstige ontwikkelingen.

Duurzaamheid

Wij willen afvalwater verwaarden naar Water op Maat, Grondstoffen en Energie. Installaties en processen worden duurzaam ontworpen, gebouwd en beheerd. Om de kosten van de waterketen verder te reduceren en invulling te geven aan onze ambities op het gebied van duurzaamheid worden in samenwerking met partners projecten opgezet.

Samenwerking

Onze ambitie is de (afval)waterketen integraal te benaderen en te laten functioneren als ware het één systeem. Wij ambiëren een verregaande en structurele samenwerking met onze ketenpartners. We hebben binnen de samenwerkingplatforms een initiërende rol. Wij werken binnen de gouden vierhoek samen en zetten de samenwerking met gemeenten, kennisinstututen en bedrijfsleven in als instrument om eigen doelen, maar ook die van onze partners zo doelmatig mogelijk te bereiken.

Organisatie op orde

Wij hebben de ambitie uitgesproken om te ontwikkelen naar een excellente organisatie. Binnen de waterketen ambiëren wij een organisatie waarin onze processen 'lean' zijn vorm gegeven en zijn gecertificeerd conform kwaliteits-, milieu- en ARBO-normen. Wij willen op integrale wijze onze systemen inrichten en beheren deze dan ook als dusdanig, hierbij is risicobewust werken een belangrijke pijler.

5.4. Wat gaan we ervoor doen?

Zuivering van afvalwater op orde

Informatievoorziening gaat een steeds belangrijkere rol vervullen bij zowel het beheer van de waterketen als het beheer van het watersysteem. Om dit goed in de organisatie te verankeren gaan we ons beheer van waterketen en –systeem opnieuw inrichten. We noemen dit Beheer 2.0. Hierbij zijn centrale regie en afstemming van keten én systeem belangrijke kernwoorden. Ook de samenwerking op operationeel vlak met de inliggende gemeenten wordt hierin meegenomen. In 2015 werken we dit concept verder uit en krijgt het een plek in de organisatie.

In 2015 starten wij met de bouw van de nieuwe waterfabriek Wilp. Hier wordt afvalwater van Attero-Wilp en van een deel van de zuiveringskring Terwolde gezuiverd tot een hoge kwaliteit. Onderdeel van de installatie is het behandelen van een stikstofrijke deelstroom, het terugwinnen van cellulose en het pollish-en en ecologiseren van het effluent in een Waterharmonica. Hiermee wordt de Twellose beek van schoon en voldoende water voorzien. De bestaande rwzi Terwolde wordt geactualiseerd en gemoderniseerd, onder andere door het terugwinnen van cellulose uit het afvalwater. Voor het totaal aan maatregelen is ± € 20 miljoen begroot. De komende jaren wordt de rwzi Hattem hydraulisch niet vergroot; in afstemming met de gemeente wordt een maatregelenpakket afgestemd waarmee de waterketen en het watersysteem toekomstbestendig gaan worden.

In 2015 wordt een begin gemaakt met een systematische aanpak rondom inrichting en beheer. Dit zal de basis zijn voor de toekomstige investeringen die worden geprogrammeerd. We gaan door, samen met collega-waterschappen, met de inventarisatie van omvang en mogelijke maatregelen rondom de nieuwe stoffen, hoewel deze waarschijnlijk pas in 2021 voor de KRW relevant zullen zijn. We willen hierop anticiperen door kennisleemten te vullen.

Duurzaamheid

Met de projecten Energiefabriek Apeldoorn en OMZET.AMERSFOORT gaan we een grote stap zetten in de invulling van onze ambities voor duurzaamheid. Daarnaast hebben deze twee projecten ook, door de significantie kostenreductie binnen het beheer van de rwzi's, een positief effect op de begroting.

Een dergelijke aanpak gaan we in 2015 verder uitwerken. Bijvoorbeeld op de rwzi Harderwijk. Daar is een businesscase uitgewerkt om samen met het bedrijfsleven groen gas te gaan produceren en terug te leveren aan het aardgasnet. Deze installatie gaat de energiehuishouding van de rwzi dusdanig optimaliseren dat ook rwzi Harderwijk een energieneutrale rioolwaterzuivering wordt. Hiervoor staat voor

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 32 van 59

de jaren 2015/2016 een nieuwe investering geraamd van € 6,5 miljoen, die nog niet was opgenomen in de voorjaarsnota. Dit project zal, door de opbrengsten uit de gaslevering, na 2016 een positief effect hebben op de exploitatiebegroting.

In 2015 bereiden we ons voor zodat we in 2016 op de rwzi Apeldoorn samen met de Gasunie en het bedrijfsleven starten met de uitvoering van een pilot om bio-LNG te produceren. We hebben hiervoor een significante subsidie ontvangen via het TKI programma.

In 2015 gaan we de businesscase rondom de extractie en vermarkting van alginaat (afkomstig uit de NEREDA slibkorrels) uitwerken en tot een project maken. Dit project wordt vanuit BIC-ON ontplooid in samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel, het bedrijfsleven en kennisinstellingen. In 2014 zijn de eerste kilo's alginaat geproduceerd en is daarmee de marktconsultatie gestart.

Samen met de Renkumse papierfabriek PARENCO is begin juli 2014 een beslissing genomen over uitwerken van de businesscase om te komen tot het samenvoegen van de industriële awzi en de communale rwzi. Ook hier zal dan een significante hoeveelheid biogas geproduceerd worden, maar door de samenstelling van het afvalwater zal ook de communale rwzi beter gaan functioneren. Daarnaast onderzoeken wij of er in die samenwerking een efficiencywinst te behalen is in de slibeindverwerking. De stoomketel van PARENCO verbrandt momenteel houtsnippers, maar is ook geschikt voor het verbranden van communale slibben. In 2015 wordt de businesscase afgerond en wordt dit project als terugverdienproject gepresenteerd om, na goedkeuring, te starten.

In Apeldoorn wordt in 2015 samen met de gemeente gestart met het uitvoeren van een nieuw sanitatie concept in de wijk Kerschoten (NSA II, Nieuwe Sanitatie Apeldoorn II). Hiertoe zijn in 2014 reeds de contacten gelegd en overleggen gestart. Het streven is om eerst een demonstratielocatie in te richten om draagvlak bij gebruikers te ontwikkelen.

Samenwerking

De samenwerking binnen onze drie regio's krijgt in 2015 een meer samenhangend karakter tussen de 3 platforms. Dit wordt op ambtelijk, management en bestuurlijk niveau uitgewerkt en met onze partners besproken. In de zuiveringskringen en binnen de afvalwaterteams wordt operationele samenwerking steeds meer uitgewerkt. Hiertoe worden het aantal afvalwaterteams in 2015 uitgebreid tot een gebiedsdekkend geheel. Pilots zoals die van de samenwerking op het gebied van gemalenbeheer worden in 2015 gedeeld met de andere afvalwaterteams en dienen

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 33 van 59

als input voor de jaarprogrammering. Daarnaast initiëren wij samen met partners pilots op het gebied van nieuwe sanitatie in het buitengebied.

In 2015 gaan we intensief aan de slag om met de 3 samenwerkingsregio's, in eerste instantie per regio, te komen tot een visie op de toekomst van de (afval)waterketen en de rol van samenwerking daarin.

Organisatie op orde

In 2015 willen we de standaarden die van toepassing zijn op bouwprojecten toetsen aan besparings- en optimalisatiemogelijkheden en deze vervolgens actualiseren. Een trend wordt ingezet om aan te besteden op basis van functionele eisen, waarbij de organisatie leert om te gaan met het meer functioneel uitvragen van de markt en minder voor te schrijven.

In het kader van ontwikkeling assetmanagement starten we in 2015 een pilot waarbij we inrichting, het beheer en onderhoud van onze rioolgemaal en persleidingen gaan optimaliseren en toetsen. Voorts krijgt het concept Beheer 2.0 in 2015 verder vorm, waardoor we de impact op, bijvoorbeeld automatisering, gegevensbeheer en HRM inzichtelijk maken.

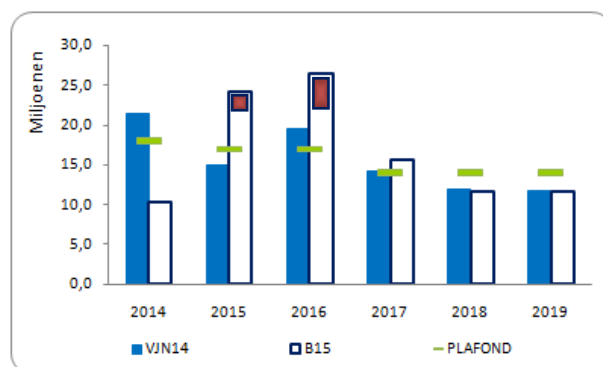
5.5. Wat is het effect op investeringen en exploitatie?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de investeringen en de netto kostenontwikkeling van de exploitatie.

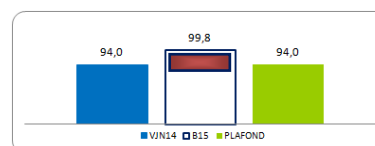
Investerings 2015 en meerjarenraming

In de cijfers die volgen wordt een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven. Er wordt een vergelijking gemaakt met de voorjaarsnota cijfers (VJN14) en het plafond. Hierbij zijn de in de vorige paragraaf vermelde zaken verwerkt.

Waterketen

Totaal 2014-2019 Netto

Stijging van € 6 miljoen.
 Opgesplitst in:
 Zuiveringen ± € 71 miljoen
 Duurzaamheid ± € 29 miljoen,
 waarvan € 6,5 miljoen wordt

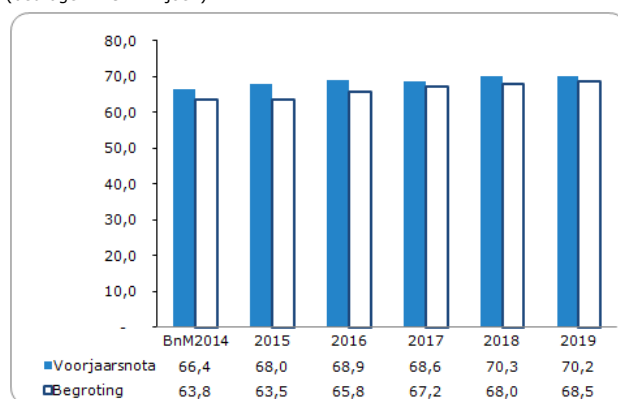
geïnvesteed in rwzi Harderwijk om van deze rwzi een energieneutrale rioolwaterzuivering te maken. Daarnaast laat de meerjaren trend zien dat ten opzichte van in de voorjaarsnota gepresenteerde cijfers er een verschuiving plaatsvindt vanuit 2014 naar de jaren 2015 en 2016. Dit heeft vooral te maken met het grote project OMZET.AMERSFOORT.

Exploitatie 2015 en meerjarenraming

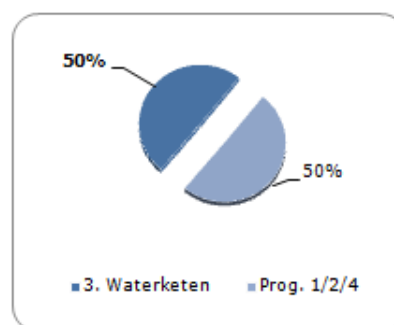
In de cijfers die volgen worden de belangrijkste mutaties ten op zichten van 2014 verklaard. Daarnaast, indien van toepassing, de redenen van trendwijziging ten opzichte van de vorige meerjarenraming, i.c. die van de voorjaarsnota.

Exploitatie en MJP

(bedragen x € 1 miljoen)

T.o.v. de andere programma's:

De gehele meerjarenraming ligt lager dan geraamd in de voorjaarsnota. Een belangrijke component hierin is de lagere rente waartegen geleend kan worden (was 3,5%, nu 3%). Tevens schuiven rente- en afschrijvingslasten door naar 2016 als gevolg van de latere oplevering van het project OMZET.AMERSFOORT.

Daarnaast dalen de kosten als gevolg van een strakke focus op procesoptimalisatie vanuit de centrale regiekamer (Beheer 2.0). Dit heeft geleid tot een daling in chemicaliënverbruik met kostenreductie tot gevolg van ± € 0,7 miljoen per jaar voor energie, transport en slibverwerking.

Tevens is in de huidige meerjarenraming voor 5 jaar een SDE¹⁷ subsidie opgenomen van ± € 0,5 miljoen per jaar. Dit heeft te maken met de teruglevering van energie en warmte door de 5^e gasmotor op rwzi Apeldoorn.

De pilots rondom het optimaliseren van de inzet van de 4^e trappen in de winterperiode en het omzetten van de lozingen van de rwzi's Heerde en Apeldoorn worden in het eerste kwartaal van 2015 afgerond. Inmiddels is er wel voldoende inzicht om te kunnen concluderen dat het omzetten van de rwzi Apeldoorn niet mogelijk is. De dan geldende effluenteisen zijn dusdanig laag dat dit alleen maar tot extra kosten leidt. De pilots met de 4^e trappen ontwikkelen zich wel succesvol en de verwachte besparingen zijn in de begroting opgenomen.

¹⁷ SDE = Stimulering Duurzame Energieproductie.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 36 van 59

6. Programma 4 Bestuur en belastingen

6.1. Inhoud

Het dagelijks bestuur richt zich op het besturen van het waterschap, de zichtbaarheid van het waterschap in de samenleving en de samenwerking met (gebieds)partners. Dit alles met oog voor de maatschappelijke ontwikkelingen en het rechtmatigheidsaspect. Het algemeen bestuur is kaderstellend en controlerend richting het dagelijks bestuur en heeft een volksvertegenwoordigende functie.

Om de primaire programma's voor Veiligheid, Voldoende en schoon water en Waterketen goed uit te voeren draagt het waterschap voor een effectieve, efficiënte en op duurzame wijze zorg voor de taakuitoefening.

In overeenstemming met de waterschapswet zorgt het waterschap voor de financiering en uitvoering van de taken. Hiervoor heft en int het waterschap belastingen.

6.2. Ontwikkelingen

Verkiezingen

Een belangrijk moment zijn de verkiezingen in maart 2015. Het waterschap is verantwoordelijk voor de kandidaatstelling en bekendmaking van de uitslagen. De Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de stembusgang. Voor de kandidaatstelling wordt gewerkt met een proefinlevering voor de belangengroepering. Ten behoeve van de campagnes van de belangengroeperingen wordt per gemeenten het aanplakbeleid (inc. contactpersonen) in kaart gebracht. De verkiezingen en de bijbehorende landelijke en eigen regionale communicatie uitingen dragen bij aan het verhogen van de zichtbaarheid en bekendheid met het waterschap.

Nieuw dagelijks bestuur

De vorming van een – mogelijk compacter - nieuw dagelijks bestuur in combinatie de nieuwe verruimde bezoldigingsruimte van 3 fte voor het dagelijks bestuur, biedt de mogelijkheid om met heemraden te werken op basis van een bijna full-time aanstelling.

Integriteit

In de voorbereiding van de verkiezingen en bij de vorming van een nieuw dagelijks bestuur staat het onderwerp integriteit duidelijk op de agenda. Dit mede door de invoering van de zorgplicht van de dijkgraaf voor dit onderwerp. Door integriteit zichtbaar en bespreekbaar te maken wordt gewerkt aan het behoud van het vertrouwen in het waterschap als gezaghebbende en betrouwbare overheid.

Bewustwording.

Het OECD rapport 'klaar voor de toekomst' over het waterbeheer geeft een aantal uitdagingen mee voor het Nederlands waterbeheer als geheel. Het waterschap gaat binnen zijn mogelijkheden, landelijk of regionaal deze uitdagingen aan.

6.3. Wat willen wij bereiken en wat doen we er voor?

Voor de bestuurlijke werkwijze richt het bestuur zich de komende jaren op:

Communicatie

Het nieuwe communicatiebeleid bestaat uit: educatie, arbeidsmarkt, interne- en externe communicatie. De externe communicatie is gericht op het verbeteren van de zichtbaarheid en de heldere positionering van het waterschap voor de maatschappij en onze (gebieds)partners. Centraal hierbij staan maximaal 10 communicatieparels die bestuurlijk gedefinieerd zijn. Het uitvoeren van het vernieuwde communicatiebeleid is gestart in 2014.

Bestuur: nieuw bestuur en bestuurlijke werkwijze

In 2015 vinden de verkiezingen plaats. In de brede commissie van juni 2014 heeft het huidige algemeen bestuur van gedachten gewisseld over de mogelijke inrichting en formatie van een nieuw dagelijks bestuur. Het nieuwe algemeen bestuur zal de bestuurlijke werkwijze beschouwen als één van de onderwerpen bij de bestuursvorming. Ook de invulling van het portefeuillehouderschap gecombineerd met het aantal heemraden komt als onderwerp aan de orde (dit met behoud van het sturen op hoofdlijnen).

Bestuur en Belastingen: Helder waterschapsgeluid binnen de GBLT

De GBLT-organisatie is groeiende. Sinds de start van de GBLT zijn gemeenten toegetreden. De verwachting is dat dit de komende jaren verder gaat. Dit is goed voor de prijs/kwaliteitverhouding van de afzonderlijke deelnemers. De keerzijde van de groei is dat de invloed van afzonderlijke deelnemers afneemt. Specifieke speerpunten voor de GBLT zijn zichtbaarheid en dienstverlening (met name klantvriendelijkheid) richting de burger. Daarnaast stimuleert het waterschap efficiency trajecten bij de GBLT.

Belastingen en Discrepantie

Wij intensiveren de aanpak van discrepantie door, onder andere, het opstarten van een eigen opsporingsteam dat in het veld gericht gaat toezien op het naleven van de inning van de zuiveringsheffing. Hiernaast zal ook verdere inspanning plaatsvinden op het gebied van meten en monitoren en de daar uit voortkomende data en metadata analyses, onder ander in combinatie met gemeentelijk gegevensbestanden. Het doel van deze inspanning is om een discrepantie lager dan 15% te bereiken.

6.4. Wat is het effect op investeringen en exploitatie?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de investeringen en de netto kostenontwikkeling van de exploitatie.

Investerings 2015 en meerjarenraming

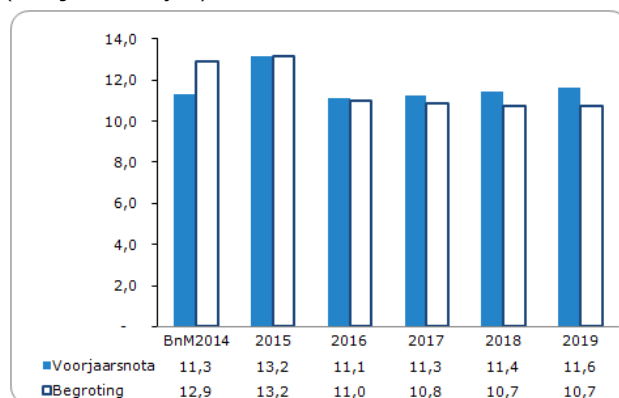
In de cijfers die volgen wordt een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven. Er wordt een vergelijking gemaakt met de voorjaarsnota cijfers (VJN14) en het plafond. Hierbij zijn de in de vorige paragraaf vermelde zaken verwerkt. Omdat de investeringen binnen dit programma volledig gerelateerd zijn aan de bedrijfsvoering worden deze in het hoofdstuk Bedrijfsvoering behandeld.

Exploitatie 2015 en meerjarenraming

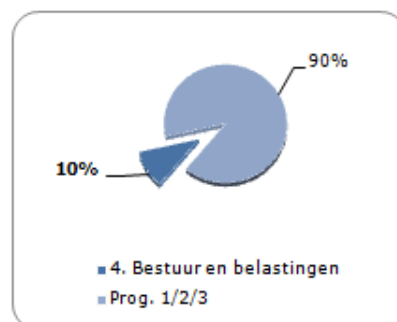
In de cijfers die volgen worden de belangrijkste mutaties ten op zichten van 2014 verklaard. Daarnaast, indien van toepassing, de redenen van trendwijziging ten opzichte van de vorige meerjarenraming, i.c. die van de voorjaarsnota.

Exploitatie en MJP

(bedragen x € 1 miljoen)

T.o.v. de andere programma's:

De stijging in 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt door een incidentele kostenpost met betrekking tot de verkiezingen, totaal € 1,7 miljoen. In de voorjaarsnota is hier al rekening meegehouden.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 40 van 59

7. Bedrijfsvoering

7.1. Inhoud

De bedrijfsvoering richt zich op de sturing en beheersing van de waterschapstaken. Uitgangspunten zijn: effectief, doelmatig, rechtmatig en duurzaam. Het waterschap handhaaft minimaal de positie in de top 5 van de waterschappen met de beste verhouding tussen de tarieven en de kwaliteit van de taakuitvoering.

Het waterschap - als werkgever - wil een excellente organisatie zijn die medewerkers een veilige, plezierige en uitdagende werkomgeving te bieden heeft.

7.2. Wat gaan wij doen?

Om onze ambitie van excellente organisatie te realiseren, nemen wij in 2015 de volgende stappen:

- Op basis van de opgedane ervaringen wordt het besturingsmodel van de organisatie en verder ontwikkeld;
- Wij streven naar een hoge kwaliteit van taakuitoefening door het worden van een excellente organisatie. Eén onderdeel is het continue verbeteren van onze processen met het LEAN concept;
- Wij bieden een goede en veilige werkomgeving en zetten hiervoor in toenemende mate o.a. strategisch HRM in om de benodigde en aanwezige talenten af te stemmen op de organisatiedoelstellingen;
- Wij focussen op een professionele relatie met onze partners en opdrachtnemers door middel van goede opdrachten en opdrachtafhandeling;
- Wij blijven ook in 2015 werken aan een KAM managementsysteem waarbij de doelstelling is de Certificering van het waterschap volgens ISO 9001 (Kwaliteit), 14001 (Milieu), 18001 (Arbo) Waterketen in 2014 en de totale organisatie in 2017;
- We houden aansluiting met nieuwe, meer ict gestuurde, werkwijzen door het implementeren van het informatiebeleidsplan.

Besturingsmodel organisatie

De organisatie werkt op basis van geschakelde processen die binnen en boven afdelingen georganiseerd zijn. Proceskwaliteit en procesvoortgang hebben onze volledige aandacht. Daartoe zetten we onze middelen en personele capaciteit efficiënt in. Dit betekent onder andere dat we de professionals optimaal in hun kracht zetten, verantwoordelijkheden laag beleggen en onnodige bureaucratie vermijden.

Excellente organisatie

Onze organisatie is een werkomgeving waarin kansen worden benut om met het bestaande meer rendement te genereren en daarnaast het voldoen aan de strenger

wordende kwaliteitseisen te waarborgen. Een werkomgeving die zich daarbij tevens richt op waterpartnerschap en klantwaarde. Vanuit deze optiek bereidt het waterschap zich voor om adequaat in te kunnen blijven spelen op veranderende vragen en omstandigheden.

Lean

Toegevoegde waarde voor de klant realiseren, is dé leidraad bij LEAN. Continue verbeteren staat in dienst van klantgerichtheid. Medewerkers uitdagen om elkaar te versterken door samen de veranderingen te beleven, te leren en te ontwikkelen. Het uitgangspunt is ook hier de professional in zijn kracht te zetten. Medewerkers waarborgen met elkaar de kwaliteit en daarnaast de legitimiteit van de op te leveren werkzaamheden.

Strategisch HR beleid.

De onderwerpen uit het strategisch HR beleid dienen bij te dragen aan de realisatie van onze organisatiedoelen. Het draagt bij aan doelstellingen als een ambitieuze, innovatieve en wendbare organisatie, bedrijfsmatig en op een eigentijdse wijze functionerend. Wij bevinden ons in een veranderproces in de context van een veranderende maatschappij waarin digitalisering voortschrijdt, de technologische kennis zich razendsnel ontwikkelt en samenwerking met netwerkpartners onontbeerlijk is.

Financiën

Wij werken ook in 2015 aan onze taken binnen de financiële kaders. Wij zorgen voor een positieve rechtmatigheid en een goedkeurende accountantsverklaring. Het vergroten van voorspelbaarheid van de organisatie blijft prioriteit houden. De bestuurlijke cyclus die bestaat uit voorjaarsnota, begroting, bestuursrapportage(s) en de jaarrekening, wordt conform afspraken gerealiseerd.

Inkoop

Het waterschap blijft er in 2015 naar streven om in haar contacten met leveranciers een professionele focus te houden. We willen graag een goede en betrouwbare opdrachtgever zijn voor de opdrachten die wij verstrekken. Wij volgen de Europese regels met betrekking tot aanbesteden op de voet. Ook streven wij naar een toenemend aantal aanbestede raamcontracten waardoor de administratieve kosten als ook de logistieke kosten blijven dalen. Hierdoor zien wij mogelijkheden om als betrouwbare partner te boek te blijven staan en we streven naar een zeer hoge betalingsafhandeling.

KAM

Het KAM-managementsysteem is een belangrijke peiler voor het waterschap om voor externe belanghebbenden aan te tonen dat het gewenste niveau ten aanzien

van kwaliteit, arbo en milieu bereikt is/wordt en dat de organisatie zelf in staat is deze te borgen en continu te verbeteren. Het systeem wordt de komende jaren hierop aangepast.

ICT

De wereld van de ICT is en blijft dynamisch. Trends en hypes volgen elkaar op. Het waterschap volgt deze ontwikkelingen en streeft ernaar om deze op een betrouwbare, veilige en robuuste wijze te implementeren. Hierbij wordt gestreefd naar een balans tussen gebruikersvriendelijkheid en informatieveiligheid. Hiertoe wordt vanaf 2015 het informatiebeleidsplan stapsgewijs uitgewerkt en geïmplementeerd.

Werkplezier en Veiligheid

Als organisatie blijven wij in ook 2015 een aantrekkelijke werkgever die veilig, goed en zinvol werk aanbiedt voor de werknemers. Veiligheid in de werkomstandigheden maar ook in de werkrelatie. Werkplezier en taakuitoefening worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. We zorgen voor duidelijke taken en feed-back aan de hand van jaarlijkse plannings-, voortgangs- en beoordelingsgesprekken.

Assetmanagement

Komende jaren (start 2015) is de ambitie dat we Asset Management gaan invoeren. Hierbij wordt voor Assets (duurzame productiemiddelen) het totale proces van planvorming, bouwen, beheren en onderhouden beschouwd op gebied van prestaties, kosten en risico's.

Op dit moment wordt, mede door het investeringsplafond, weinig geld besteed aan vervangingsinvesteringen. Op korte termijn is dit op te vangen maar niet structureel en zonder gevolgen. Volgens de huidige inzichten in de levensduur van installaties moeten er na 2020 veel vervangingsinvesteringen plaats vinden. In dat geval stijgen ook de jaarlijkse kapitaallasten en dat geeft een opwaartse trend voor de kosten en noodzakelijke belastingopbrengsten.

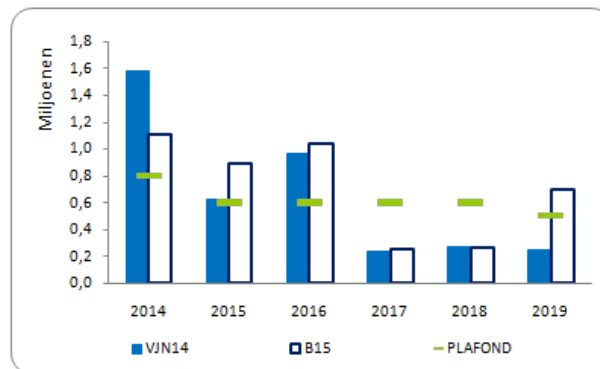
7.3. Wat is het effect op investeringen en exploitatie?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de investeringen en de netto kostenontwikkeling van de exploitatie. Deze hebben betrekking op de producten van de ondersteunende diensten (PICOFACH¹⁸).

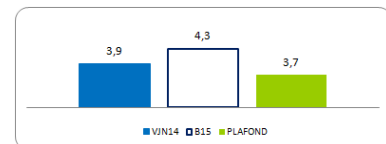
Investingen 2015 en meerjarenraming

In de cijfers die volgen wordt een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven. Er wordt een vergelijking gemaakt met de voorjaarsnota cijfers (VJN14) en het plafond. Hierbij zijn de in de vorige paragraaf vermelde zaken verwerkt.

Bedrijfsvoering

Totaal 2014-2019 Netto

Stijging van € 0,6 miljoen.

Totaal is te verdelen in:

50% auto's

50% ICT gerelateerde zaken

De grootste onderdelen binnen deze kalender zijn de ICT investeringen en vervanging van dienstauto's. In het kader van de besparingen worden de laptops niet in 2015 maar in 2016 vervangen.

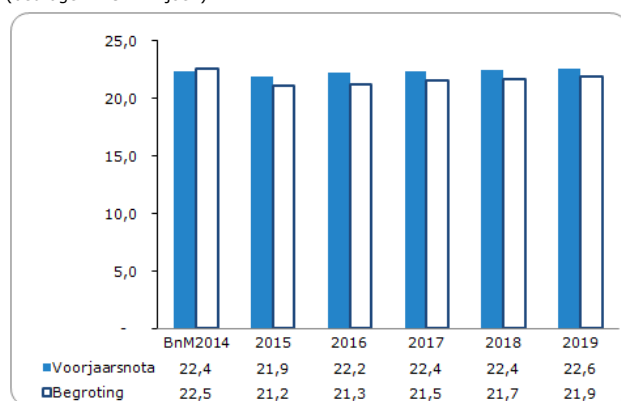
¹⁸ PICOFACH is een acroniem binnen de bedrijfsvoering waarmee alle relevante bedrijfsvoeringselementen gebundeld zijn. PICOFACH staat voor: •Personeel • Inkoop • Organisatie • Financiën •Automatisering •Communicatie(intern) •Huisvesting.

Exploitatie 2015 en meerjarenraming

In de cijfers die volgen worden de belangrijkste mutaties ten op zichten van 2014 verklaard. Daarnaast, indien van toepassing, de redenen van trendwijziging ten opzichte van de vorige meerjarenraming, i.c. die van de voorjaarsnota.

Exploitatie en MJP

(bedragen x € 1 miljoen)

De meerjarenraming laat een structurele verlaging zien als gevolg van diverse bezuinigingsmaatregelen op het gebied van ICT € 1,7 miljoen. Verder is er geen trendwijziging waarneembaar.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 46 van 59

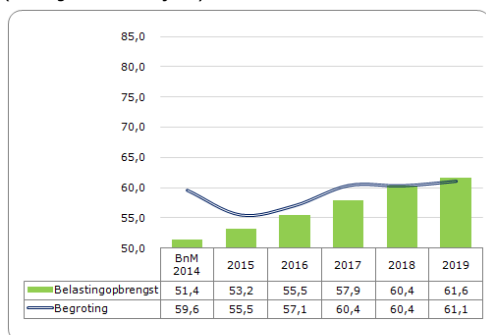
8. Dekkingsmiddelen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen ter financiering van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

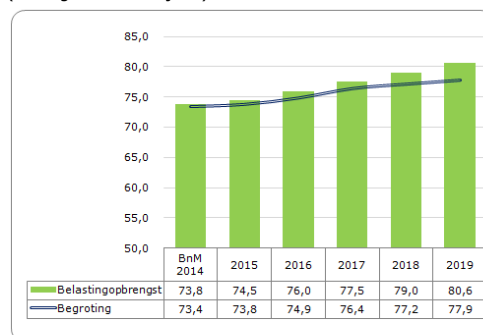
Waterschapsbelasting

De belastingopbrengst is het verschil tussen de kosten en reserve-inzet. De procentuele stijging van de opbrengst per kostendrager is verlaagd naar het niveau van 4,3% voor watersysteembeheer en 1,5% voor zuiveringsbeheer in 2015. De blauwe lijn vertegenwoordigde de meerjaren netto kostentrend.

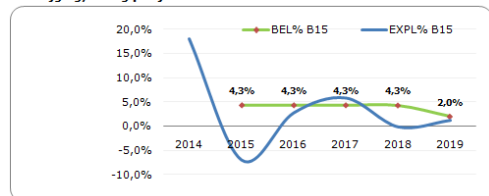
Watersysteembeheer (bedragen x € 1 miljoen)

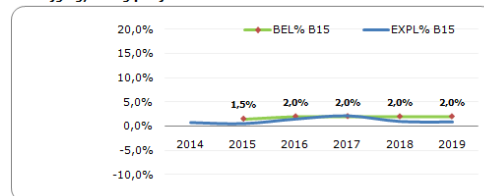
Zuiveringsbeheer (bedragen x € 1 miljoen)

% Stijging/daling per jaar

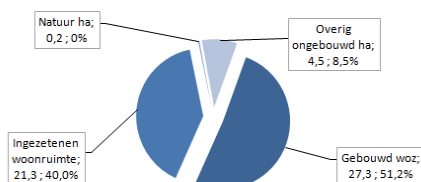

% Stijging/daling per jaar

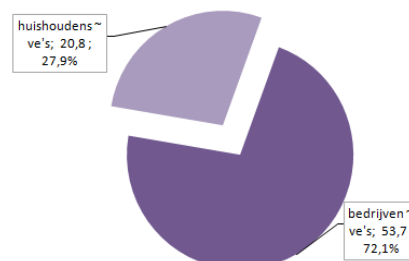

Hieronder is 2015 nader uiteengesplitst in euro's naar de diverse belastingsoorten en het procentuele aandeel.

Watersysteembeheer € 53,2 miljoen

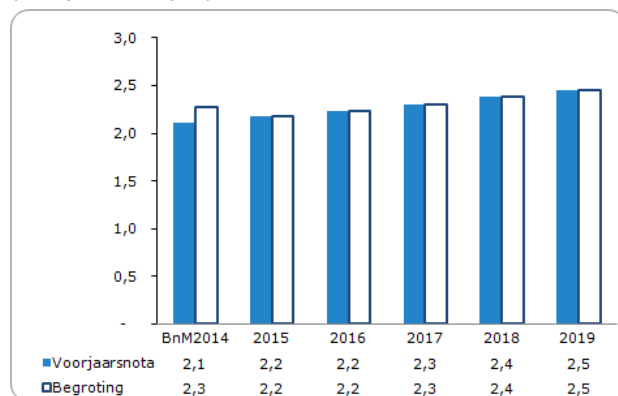
Zuiveringsbeheer € 74,5 miljoen

Kwijtschelding en oninbaar

De trend voor de komende jaren is aangepast aan de laatste inzichten, waarbij de stijging is gebaseerd op de belastingtariefstijgingen.

(bedragen x € 1 miljoen)

9. De overige paragrafen

9.1. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en inzicht in de aanwezige weerstandscapaciteit.

Risico analyse - Methode Fine en Kinney

De risico's zijn geïnventariseerd en financieel vertaald. Hiervoor is de methode Fine en Kinney toegepast. Bij deze risico's is onderscheid gemaakt in:

- Te verzekeren risico's.
- Risico's waarvoor voorzieningen zijn gevormd.
- Risico's die in de reguliere exploitatie worden opgevangen.
- Risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen.
- Daarbij is nagegaan in hoeverre deze risico's zijn afgedekt.

Wij zijn verzekerd voor onder andere: brand, dienstauto's, materieel, wettelijk aansprakelijkheid, ongevallen en voor lopende projecten (Construction All Risks).

Weerstandsvermogen

De risico's die niet afgedekt worden door bovenstaande zaken worden afgedekt vanuit het eigen vermogen. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. In 2013¹⁹ is onze benodigde weerstandscapaciteit ingeschat op € 3,9 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt bepaald door de waarde van het eigen vermogen, i.c. de algemene reserve, tariefseglisatie reserves en overige bestemmingsreserves. In 2012 is besloten alleen de algemene reserve tot de beschikbare weerstandscapaciteit te rekenen. Daarbij gaan wij uit van de norm 'uitstekend', met als ratio meer dan 2 is. Wat resulteert in een algemene reserve van € 7,8 miljoen, hieronder per taak weergegeven.

(bedragen x € 1 miljoen)

Weerstandscapaciteit per taak	Benodigd o.b.v. risico's	Norm ratio 'uitstekend'	Beschikbaar bij norm > 2
Watersysteembeheer	1,1	>2	2,2
Zuiveringsbeheer	2,8	>2	5,6
TOTAAL	3,9		7,8

¹⁹ In principe wordt dit om de 2 jaar geactualiseerd.

9.2. Risicoparagraaf

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, maar die wel van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap.

Claims van derden

Oracle

Oracle vordert een bedrag van het waterschap in verband met aangegane licentieovereenkomsten. De aangegane licentieovereenkomsten zijn het gevolg van het door medewerkers onbedoeld wijzigen van een instelling. Het was voor het waterschap niet duidelijk dat hierdoor een overeenkomst werd aangegaan. Wij hebben daarom niet ingestemd met deze vordering (geen juridisch correct aanbod gevolgd door aanvaarding) en wijzen de aansprakelijkheid af.

Provincie Utrecht

De provincie Utrecht heeft het waterschap 21 juli 2014 aansprakelijk gesteld voor het beschadigen van 180 meter damwandbeschoeiing langs de Eem. De damwand is vermoedelijk gaan hellen door het werkverkeer en het opbrengen van grond voor de dijkverbetering Veiligheid Zuidelijke Randmeren en Eem. Het waterschap herstelt de damwandbeschoeiing. De claim is in behandeling bij de CARverzekeraar van de dijkverbetering Veiligheid Zuidelijke Randmeren. Een deel zal naar verwachting worden vergoed door de CAR-verzekering, een deel zal naar verwachting betaald worden uit het HWBP2 en een deel zal naar verwachting betaald worden door het Eem onderhoudsprogramma van de provincie Utrecht.

Omzet Amersfoort Energiefabriek

In februari hebben wij het bericht ontvangen dat voor onze Duitse contractpartner surseance van betaling is aangevraagd. In overleg met de juridisch adviseur is nagegaan of voortzetting met de Nederlandse dochter haalbaar is. Het waterschap heeft inmiddels een overeenkomst gesloten met de voormalige Nederlandse dochter van de voormalige Duitse contractspartner, Eliquo Water & Energy BV (voorheen SH+E Nederland B.V.) om het project voort te zetten. De nummer twee bij de oorspronkelijke aanbesteding van het project heeft aangekondigd hiertegen een klacht in te dienen bij de commissie van aanbestedingsexperts.

Afhandeling aanslagen natuurterreinen

Met betrekking tot de opgelegde aanslagen ongebouwd lopen er nog gerechtelijke procedures door natuurterreinbeheerders. Hierbij loopt het waterschap het risico dat de natuurterreinbeheerders in het gelijk worden gesteld en de aanslagen lager moeten worden opgelegd. De verwachting is dat in het najaar van 2014 enkele

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 51 van 59

proefprocedures worden behandeld, waarna meer duidelijk is welke financiële gevolgen dit heeft.

Algemene borgstelling ten behoeve van het Waterschapshuis (HWH)

Om projectuitvoering mogelijk te maken staan de waterschappen borg bij de Nederlandse Waterschapsbank voor het Waterschapshuis. De totale borgstelling bedraagt € 19 miljoen, via de verdeelsleutel van het Waterschapshuis staat Waterschap Vallei en Veluwe borg voor € 1,2 miljoen.

Subsidiëring door derden

In de investeringen wordt in een aantal gevallen rekening gehouden met subsidiëring van derden. De grootste subsidies zijn te verwachten vanuit de realisatie van het Dijkverbeteringsproject en de energiefabrieken. De projecten voor Ruimte voor de Rivier en KRW IJssel die voor het Rijk worden uitgevoerd, worden 100% vergoed, waarbij een deel van het risico is afgekocht. Deze werkwijze gaat ook gelden bij HWBP projecten. Het waterschap loopt financieel risico met betrekking tot het niet ontvangen van de geraamde subsidies, indien niet aan alle subsidievoorwaarden kan worden voldaan.

Grondaankopen

Voor het uitvoeren van projecten is vaak grond nodig. In een aantal gevallen is de aankoop van grond de verantwoordelijkheid van anderen, zoals dienst BBL of de provincies. Indien niet tot overeenstemming wordt gekomen, bestaat het risico dat het werk vertraagt of niet geheel kan worden uitgevoerd. Bovendien bestaat het risico op procedures teneinde deze gronden te verkrijgen.

Verkoop pand Leusden

Na de fusie is het waterschapshuis Leusden overbodig geworden. Het staat op dit moment te koop. Door de economische malaise is verkoop van kantoorgebouwen een groot probleem. In 2014 is de boekwaarde afgewaardeerd naar de marktwaarde van dat moment. Zolang het pand niet verkocht is, blijven de vaste lasten doorlopen.

Terugkomst personeel na afloop grote projecten

In 2017 zijn de grote projecten voor het rijk (Ruimte voor de rivier en KRW IJssel) en de investering voor DVP Zuidelijke Randmeren en Eem gereed. Als er geen nieuwe projecten worden gevonden worden de loonkosten van de medewerkers van het waterschap niet meer doorbelast en drukken weer op de begroting van het waterschap. In de meerjarenraming is daar een inschatting van gemaakt.

Belastingopbrengsten

De begrote belastingeenheden zijn gebaseerd op informatie van GBLT. Mede afhankelijk van de economische situatie kunnen deze zich anders ontwikkelen.

Bijdrage HWBP

In de meerjarenraming is ingeschat hoe hoog onze bijdragen in de kosten van het HWBP zijn. In 2015 wordt de verdeelsleutel herijkt op basis van de hoeveelheid ingezetenen en WOZ waarde gebouwd. Vanaf 2016 wordt de bijdrage geïndexeerd. Beide kunnen een wijziging geven van het te bepalen bedrag.

9.3. Financiering

Rentevisie

In september 2014 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringrente verlaagd van 0,15% naar 0,05%. Hierdoor hoopt de ECB de kredietverlening aan te jagen en daarmee de economische groei. Deskundigen verwachten dat de korte rente extreem laag blijft.

De rente van langlopende leningen is in 2014 langzaam gedaald door slechte Europese groeicijfers over het 2^e kwartaal en de angst dat de sanctie wedloop met Rusland mogelijk leidt tot een nog slechter 3^e kwartaal.

De voorspellingen voor de lange rente liggen op zeer lage niveaus. Voor 2015 is gerekend met een rente van 2,89% voor nieuw aan te trekken langlopende leningen en voor kortlopende leningen is 0,1% gehanteerd.

De rente bij de Nederlandse Waterschapsbank is per:

	okt-14	okt-13
Debet op rekening courant	0,10%	0,25%
Geldlening lineair 5 jaar	0,62%	1,16%
Geldlening lineair 10 jaar	1,10%	2,03%
Geldlening lineair 20 jaar	1,90%	2,92%

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose geeft het tekort weer van financieringsmiddelen als geen leningen worden aangetrokken. Daarbij is uitgegaan van de inkomsten en uitgaven, de aflossing op geldleningen en de investeringen in 2015. Op basis hiervan is in 2015 een vermogensbehoefte van ± € 89 miljoen.

Plannen voor de financiering

In 2015 wordt de kasgeldlimiet (rood staan op de rekening courant) zoveel mogelijk benut. Als de rente op de rekening courant hoger is dan de rente op kasgeldleningen, worden zogenaamde '1 maands-kasgeldleningen' gesloten. Het resterende

financieringstekort van € 59 miljoen wordt met langlopende leningen gedekt. De kasgeldlimiet wordt niet overschreden. Door in delen te lenen wordt de renteontwikkeling gevolgd en wordt niet meer geleend dan nodig is. De treasury commissie hanteert de uitgangspunten uit het afwegingskader om de looptijd van de aan te trekken leningen te bepalen. Bij een stijgende rente kan het rendabel zijn om zogenaamde uitgestelde geldleningen af te sluiten. Er wordt dan een geldlening gesloten met een stortingdatum in 2016. Op de huidige rente wordt dan door de geldgever een opslag gezet. Het spreekt voor zich dat dit soort leningen wordt gesloten als de rente zeer laag is en de verwachting is dat de rente (sterk) gaat stijgen.

Bestaande leningenportefeuille

Onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de langlopende geldleningen. Vervroegde aflossing van de huidige langlopende leningen is niet mogelijk.

(bedragen x € 1 miljoen)

	Gem. rente
Stand per 1 januari 2015	289,1
Reguliere aflossingen	30,4
Stand per 31 december 2015	258,7 3,28%

Verstreckte geldleningen

Aan medewerkers zijn hypothecaire leningen en autoleningen verstrekt voor € 5 miljoen (per 1 januari 2015). De hypotheekregeling is bevroren.

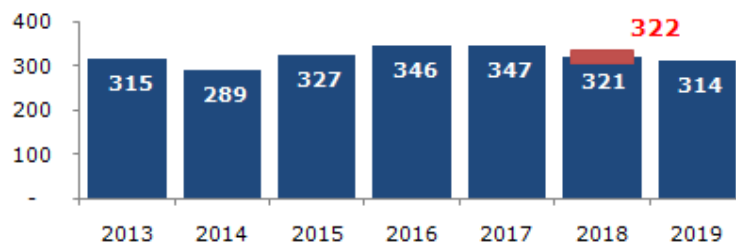
Uitzetten van gelden

De komende jaren is er een tekort aan liquide middelen. Eventueel (tijdelijke) overschotten worden uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren).

Schuldpositie

De schuldpositie per 1 januari 2015 bedraagt € 289 miljoen (langlopende en kortlopende schulden). Eind 2018 moet de schuld op € 322 miljoen staan. Op basis van de voorgaande paragrafen bedraagt de schuldpositie eind 2015 € 327 miljoen. Volgens de meerjarenraming komt de schuld eind 2018 uit op € 321 miljoen.

(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm

Het renterisicobeheer omvat het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau en of het in meerjarenraming en begroting geraamde niveau. Deze renterisico's op de vaste schuld worden volgens de wet FIDO ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het komende begrotingsjaar.

(bedragen x € 1 miljoen)

	2015	2016	2017	2018	2019
Reguliere aflossingen bestaande leningen	30,4	26,4	22,4	21,3	21,3
Reguliere aflossingen nieuwe leningen	0,0	2,9	5,3	6,8	6,9
Renterisico	30,4	29,3	27,8	28,1	28,1
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal	129	132	137	138	139
Percentage regeling	30%	30%	30%	30%	30%
Renterisiconorm	38,8	39,6	41,1	41,3	41,7
Ruimte onder renterisiconorm	8,4	10,3	13,3	13,2	13,6
Overschrijding renterisiconorm					

Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. Door de kasgeldlimiet wordt het renterisico op de korte financiering beperkt. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de kasgeldlimiet eind 2015 wordt overschreden, als geen leningen worden aangetrokken.

(bedragen x € 1 miljoen)

	Kwartalen 2015			
	I	II	III	IV
Gemiddelde vlottende schuld	17,0	26,7	39,7	73,1
Gemiddelde vlottende middelen				
Netto vlottende schuld/middelen	17,0	26,7	39,7	73,1
Berekening Kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	129			
Percentage regeling	23%			
Renterisiconorm	29,7			
Ruimte onder kasgeldlimiet	12,7	3,0	-	-
Overschrijding kasgeldlimiet	-	-	10,0	43,4

9.4. EMU Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt in het stabiliteit- en groeipact over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product mag bedragen.

Als gevolg van de financiële crisis zijn nieuwe, aangescherpte Europese afspraken gemaakt over de beheersing van de EMU-saldi. In Nederland zijn deze afspraken vastgelegd in de wet HOF. Voor 2015 heeft het Rijk bepaald dat het EMU-tekort van de decentrale overheden maximaal 0,5% BBP mag bedragen. Het aandeel van de waterschappen hierin is 0,06%. Eind 2015 wordt in bestuurlijk overleg bezien of op basis van realisatie in voorgaande jaren een daling van het EMU-saldo verantwoord en mogelijk is. Relevant hierbij is dat gedurende de kabinetsperiode geen sancties worden opgelegd aan decentrale overheden als Nederland geen sanctie uit Europa krijgt.

Op basis van de begroting bedraagt het EMU-saldo de komende jaren:

(bedragen x € 1 miljoen)

	2015	2016	2017	2018	2019
Exploitatiesaldo	1,6-	0,5-	0,7-	1,9	3,1
EMU-exploitatiesaldo	1,6-	0,5-	0,7-	1,9	3,1
bruto-investeringsuitgaven*	- 46,1	44,9	23,5	16,4	20,7
subsidies*	+ 9,2	7,2	1,9	2,6	0,6
desinvestering materiële en immateriële vaste activa	+ 24,5	25,2	27,2	28,6	28,8
afschrijvingen	+ 24,5	25,2	27,2	28,6	28,8
Invloed investeringen	12,4-	12,5-	5,7	14,8	8,7
toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+ 1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	- 5,0	1,7	1,1	2,9	1,6
betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 5,0	1,7	1,1	2,9	1,6
externe vermeerderingen van voorzieningen	+ 3,4-	0,1-	0,5	1,3-	0,0-
Invloed voorzieningen	3,4-	0,1-	0,5	1,3-	0,0-
boekwinst	- -	- -	- -	- -	- -
boekverlies	+ -	- -	- -	- -	- -
Deelnemingen en aandelen	- -	- -	- -	- -	- -
EMU SALDO	17,3-	13,1-	5,5	15,4	11,8
Referentiewaarde (Unie van Waterschappen t/m 2017)	20,1-	20,6-	17,6-		

* exclusief projecten in het kader van HWBP, Ruimte voor de Rivier en werken voor derden

9.5. Verbonden partijen

Met verbonden partijen worden rechtspersonen bedoeld waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

- Onder bestuurlijk belang wordt verstaan, een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht;
- Met financieel belang wordt bedoeld dat het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op het waterschap.

Deze paragraaf is om twee redenen van belang voor het algemeen bestuur. In de eerste plaats voeren de verbonden partijen vaak beleid uit dat het waterschap in principe ook zelf kan doen. Het waterschap blijft eindverantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Er blijft dus voor het algemeen bestuur een kaderstellende en controlerende taak over bij die programma's. De eigen inbreng in dergelijke verbanden is dan soms erg moeilijk te realiseren. Op de tweede plaats zijn er kosten gemoeid met de deelname en zijn er financiële risico's die het waterschap met de deelname kan lopen.

Unie van Waterschappen (bijdrage 2015: € 0,42 miljoen)

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het Parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

STOWA (bijdrage 2015: € 0,48 miljoen)

In de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) nemen alle regionale waterbeheerders in Nederland deel. Dit zijn waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat. De STOWA doet onderzoek op het gebied van afvalwatersystemen, waterketen, watersystemen en waterwegen. De leden van het bestuur van de STOWA worden benoemd uit de in de stichting deelnemende organisaties.

Het Waterschapshuis (bijdrage 2015: € 0,8 miljoen)

Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 23 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de 'natte' sector.

Titel Beleidsbegroting 2015

Pagina 57 van 59

Nederlandse Waterschapsbank (bijdrage 2015: € - miljoen)

Waterschap Vallei en Veluwe beschikt over 631 aandelen A en 88 aandelen B in de Nederlandse Waterschapsbank. De aandelen hebben een nominale waarde van € 82.685. Voor 2015 wordt geen dividend verwacht vanwege aanscherping van de richtlijnen voor financiële instellingen (Basel III) met betrekking tot het Eigen Vermogen.

Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT) (bijdrage 2015: € 4,4 miljoen)

Het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn verzorgt het heffen en innen van belastingen voor de waterschappen: Vallei en Veluwe, Zuiderzeeland, Groot Salland, Reest en Wieden, Rijn en IJssel en Vechtstromen en de gemeenten: Dronten, Leusden, Nijkerk en Zwolle. Het bestuur van GBLT wordt gevormd door bestuurders van de deelnemende waterschappen en gemeenten.

Muskusrattenbeheer (bijdrage 2015: € 1,28 miljoen)

Waterschap Rivierenland voert vanaf 1 januari 2012 het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, Hollandse Delta en Rivierenland. De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.

Aqualysis (bijdrage 2015: € 0,96 miljoen)

Het laboratorium Aqualysis zorgt ervoor dat alle genomen monsters ten behoeve van het meten van de waterkwaliteit worden geanalyseerd.

Gebiedscoöperatie O-gen (bijdrage 2015: € 0,02 miljoen)

De gebiedscoöperatie heeft de taken en verantwoordelijkheden over genomen van de huidige organisatiestructuur van het projectbureau Vallei en Heuvelrug.

Samenwerken in de Waterketen (bijdrage 2015: € 0,09 miljoen)

In het kader van samenwerken in de waterketen zijn in drie regio's samenwerkingsverbanden ingericht, dit zijn:

- Platform Water;
- regio Noord-Veluwe;
- regio Oost-Veluwe.

9.6. Kostentoerekening

De kosten en baten worden toegerekend aan de beleidsproducten op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria. Wij hanteren hierbij in hoofdlijnen de landelijke BBP systematiek, waarbij de verdeling naar de twee taken is gebaseerd op de nieuwe financieringsstructuur zoals uitgebracht door de Unie van Waterschappen. Deze hoofdlijnen zijn:

- De kosten en baten die direct aan een afdelingsproduct kunnen worden toegerekend worden op dit afdelingsproduct verantwoord;
- De kosten en baten die niet direct aan een afdelingsproduct kunnen worden toegerekend worden eerst verantwoord op (hulp)kostenplaatsen en op basis van bedrijfseconomische criteria verdeeld;
- De door de medewerkers bestede uren worden aan de afdelingsproducten toegerekend op basis van de door die medewerkers geschreven uren;
- De uurtarieven zijn gebaseerd op de personeelslasten en overheadkosten (toegerekende huisvesting en facilitaire zaken, communicatie, informatisering en automatisering, organisatie en personeel, juridische zaken) en zijn bepaald door het totaal van de afdelingskosten te relateren aan de begrote productieve uren van de afdeling;
- De kosten en baten van bedrijfsvoering worden aan de verschillende producten en of afdelingen toegerekend op basis van verdeelsleutels die gebaseerd zijn op bedrijfseconomische criteria (bijvoorbeeld huisvestingskosten op basis van m² per afdeling, informatisering en automatisering op basis van fte's per afdeling, laboratoriumkosten op basis van ILOW punten, de financiële taak op basis van directe kosten);
- De netto kosten worden per beleidsproduct getotaliseerd en verdeeld over de taken van het waterschap.

10. Besluit ter vaststelling en goedkeuring

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe, gezien het voorstel van dijkgraaf en heemraden van 14 oktober 2014,

- overwegende dat de begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2019, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 13 november 2014 gedurende 14 dagen ter inzage heeft gelegen;
- overwegende dat in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de autorisatie van de netto kosten per programma en de dekkingsmiddelen alsmede de overschrijding daarvan;
- overwegende dat in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de autorisatie van de uitgaven en inkomsten van de investeringen, het in de plaats stellen van projecten alsmede de overschrijding daarvan voor zover deze niet via een afzonderlijk voorstel aan het Algemeen Bestuur dienen te worden geautoriseerd. Dit zijn bruto investeringen > € 2 miljoen;
- overwegende dat in 2016 geldleningen nodig zijn en dat hierop, als de renteontwikkeling daartoe aanleiding geeft, kan worden ingespeeld door zogenaamde uitgestelde leningen te sluiten;
- gelet op de artikelen 83 en 100 van de Waterschapswet,

besluit op 26 november 2014 om:

- de begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2019 vast te stellen;
- het begrote resultaat 2015 per kostendrager toe te voegen of te onttrekken aan de bestemmingsreserves tariefsegalisatie;
- het overzicht van bruto investeringen in 2015 > € 2 miljoen vast te stellen.
- dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid te verlenen leningen aan te trekken tot maximaal het bedrag van de vermogensbehoefte zoals opgenomen in § 9.3 en voor 2016 uitgestelde geldleningen te sluiten tot 50% van de vermogensbehoefte in 2015;
- het subsidieplafond 2015 vast te stellen op € 0,1 miljoen.

Aldus vastgesteld in:

de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 26 november 2014.

mr. G. P. Dalhuisen,
secretaris

drs T. Klip-Martin,
dijkgraaf